

2. Vzdělání a vzdělávání

Vzdělávání je proces cílevědomého a systematického učení a vzdělání je souhrn znalostí, které jsou výsledkem tohoto procesu. Častěji se však pojem vzdělání zužuje na formální uznání výsledků učení.

K hodnocení vzdělanosti úrovně mladé generace v kraji, okresech i nižších územních celcích byly využity výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2011, kdy jedna ze zjišťovaných otázek pro osoby ve věku 15 a více let, se týkala „nejvyššího ukončeného vzdělání“. Pro část kapitoly týkající se procesu vzdělávání byla využita data z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, přičemž pozornost je věnována především vývoji počtu žáků/studentů a absolventů v jednotlivých druzích vzdělávání.

Vzdělanost podle nejvyššího ukončeného vzdělání

Pouze ve 4,1 % případů nebyl zjištěn údaj o nejvyšším ukončeném vzdělání. Na otázku tak odpovědělo téměř 990 tis. obyvatel ve věku 15 a více let bydlících v době sčítání lidu 2011 v Moravskoslezském kraji. Ze zjištěných údajů byly nejrozšířenějšími úrovněmi vzdělání střední a učňovské bez maturity (35,1 %) a úplně střední s maturitou včetně vyššího odborného a nástavbového (29,4 %). Pětina osob (21,0 %) měla nejvýše základní vzdělání a 11,2 % ukončilo vysokoškolské studium. Ve srovnání s ostatními kraji tak lze hodnotit celkovou úroveň vzdělanosti obyvatel starších 15 let bydlících v Moravskoslezském kraji jako průměrnou až mírně podprůměrnou.

Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání, pohlaví a věku

Zdroj: SLDB 2011

	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let celkem	v tom		z toho věková skupina			Osoby ve věku 25–29 let podle pohlaví	
		muži	ženy	15–19	20–24	25–29	muži	ženy
Počet obyvatel	1 032 341	497 711	534 630	71 542	80 696	77 145	39 540	37 605
v tom (%):								
bez vzdělání	0,6	0,5	0,6	0,3	0,5	0,6	0,7	0,4
základní vč. neukončeného	19,6	14,3	24,4	76,8	10,4	7,5	7,8	7,1
střední vč. vyučení (bez maturity)	35,1	42,0	28,6	6,2	22,5	27,2	33,8	20,3
úplně střední s maturitou	25,9	24,1	27,5	6,2	51,5	32,5	31,0	34,1
nástavbové a vyšší odborné	3,6	2,5	4,5	0,1	2,8	4,5	3,1	6,0
vysokoškolské	11,2	11,9	10,7	-	8,3	22,8	18,5	27,3
nezjištěno	4,1	4,6	3,6	10,3	4,0	4,9	5,1	4,8

Vzhledem k zvyšujícím se nárokům společnosti na dosažené vzdělání a podstatně větší nabídce jak maturitních, tak i vysokoškolských oborů je vzdělanost mladé generace diametrálně odlišná v porovnání se staršími věkovými skupinami. Mezi seniory ve věku 65 a více let převažovaly v roce 2011 osoby se základním vzděláním (35,8 %), těsně následované osobami se středním vzděláním bez maturity a vyučených (33,9 %). Další pětina seniorů dosáhla úplného středního vzdělání s maturitou (včetně nástavbového a vyššího odborného studia) a pouze 7,1 % dokončilo vysokoškolské studium. V případě juniorů (15–29 let) je pak zřejmý posun směrem k vyšším úrovním vzdělání. Zatímco podíl vyučených bez maturity se příliš neliší, došlo k nárůstu podílu osob se vzděláním středním s maturitou a vyšším odborným (29,4 %) a vysokoškolským (11,2 %), a to na úkor osob se základním vzděláním (20,2 %).

Ještě výraznější rozdíl je zřejmý při zkoumání obyvatelstva rozděleného podle pětiletých věkových skupin. Věkovou skupinu 15–19 let (při sčítání 2011 to byli narození v letech 1992 až 1996), v níž jsou osoby, které většinou ještě neukončily svůj vzdělávací proces, a drtivá většina z nich měla pouze ukončenou povinnou školní docházku, lze pominout. Za zmínku stojí relativně vysoký podíl osob, u kterých nebylo zjištěno nejvyšší ukončené vzdělání.

Ve věkové skupině 20–24 let (narození v letech 1986 až 1991) již měla v roce 2011 ukončené úplné střední vzdělání s maturitou více než polovina obyvatel, u části z nich lze předpokládat další prohlubování vzdělání studiem na vyšších odborných a vysokých školách. Již ukončené vysokoškolské studium mělo přes 8 % obyvatel. Osob se středním vzděláním bez maturity a vyučených bylo necelých 23 % a pouze základního vzdělání dosáhl v této věkové skupině každý desátý. Ale ani v případě této věkové skupiny nelze hovořit o konci vzdělávacího procesu.

To lze pro naši potřebu předpokládat až ve věkové skupině 25–29 let (narození v letech 1982 až 1985). Z těch, kteří vyplnili otázku o vzdělání, mělo cca 37 % úplné střední vzdělání s maturitou (včetně

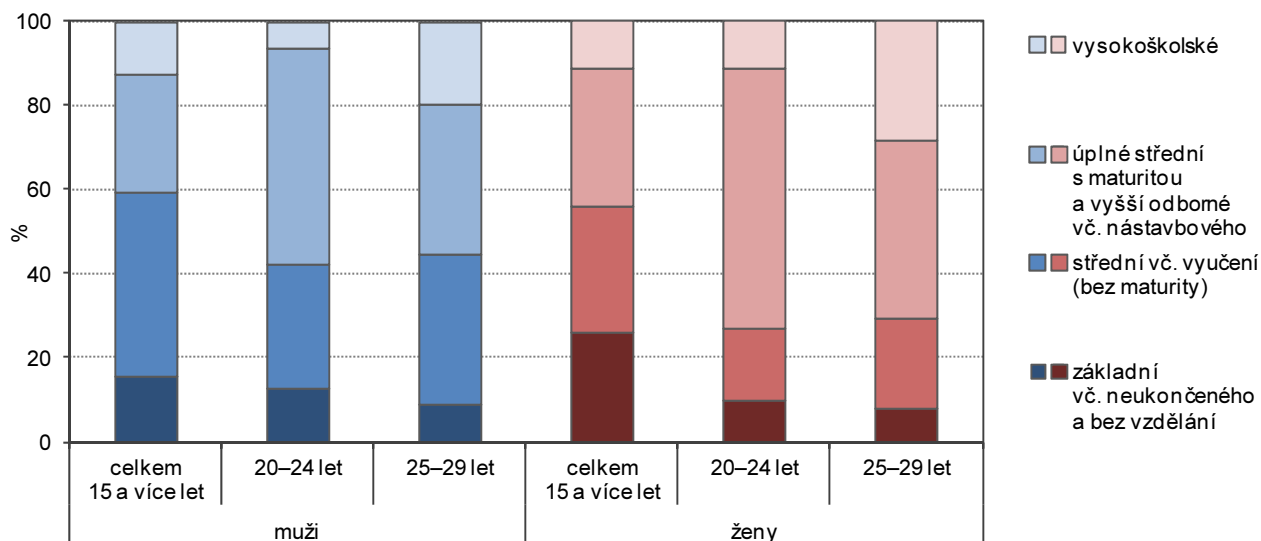

nástavbového a vyššího odborného) a cca 23 % vysokoškolské vzdělání. Středního vzdělání bez maturity dosáhlo 27 % z nich a jen se základním vzděláním se spokojilo 8 % osob.

Mezi mladými lidmi je tak postavení kraje ve srovnání s ostatními kraji i republikovým průměrem příznivější. Ve věkové skupině 25–29 let (tedy ve věku, kdy většina osob své vzdělávání ukončila) je podíl vysokoškolsky vzdělaných v kraji 5. nejvyšší mezi všemi kraji a zaostává za celostátním průměrem o 0,5 p. b. Jediný významnější rozdíl proti průměru ČR se vztahuje k podílu osob se středním vzděláním vč. vyučených, který je v Moravskoslezském kraji o 3,2 p. b. vyšší. V případě dalších úrovní vzdělání jsou odchylky od republikového průměru velmi malé (± 1 p. b.).

Obyvatelstvo Moravskoslezského kraje ve věku 15 a více let podle pohlaví a nejvyššího ukončeného vzdělání (ze zjištěných hodnot)

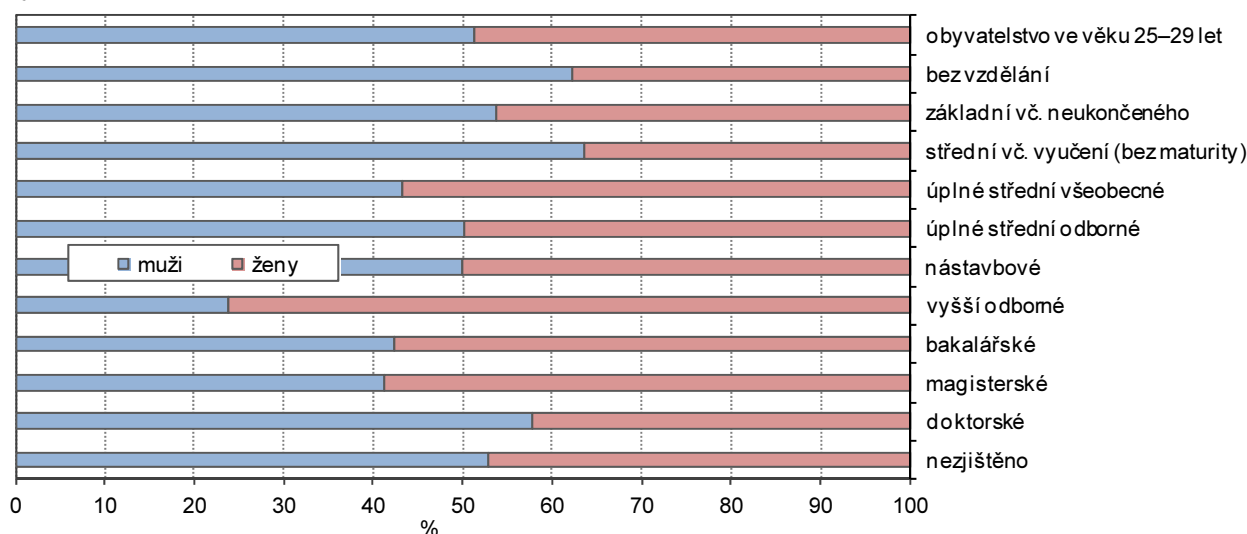
Zdroj: SLDB 2011

Rozdílná úroveň nejvyššího ukončeného vzdělání v kraji je patrná také z hlediska pohlaví. V celé populaci 15letých a starších byl v případě žen výrazně vyšší podíl osob se základním vzděláním (+10,2 p. b.) a dále osob s maturitou a vyšším odborným vzděláním (+5,4 p. b.). Mezi muži byl ve srovnání se ženami pro změnu nesrovnatelně vyšší podíl osob vyučených a se středním vzděláním bez maturity (+13,3 p. b.) a rovněž větší podíl vysokoškoláků (+1,2 p. b.).

Zastoupení mužů a žen ve věku 25–29 let v jednotlivých stupních nejvyššího ukončeného vzdělání v Moravskoslezském kraji (ze zjištěných hodnot)

Zdroj: SLDB 2011

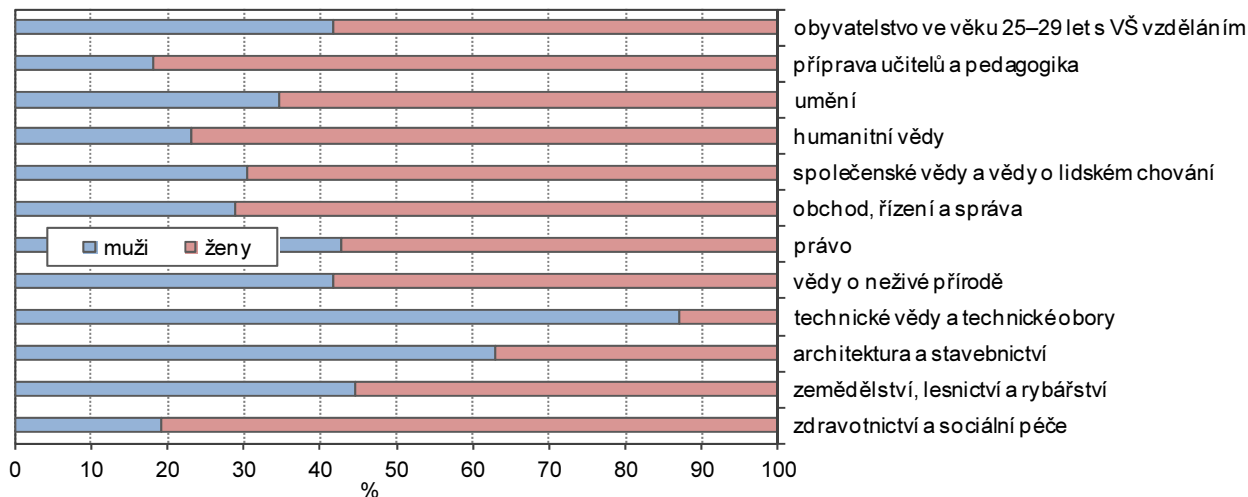

U mladších věkových skupin existují tyto rozdíly v poněkud pozměněné podobě. Proti druhému pohlaví sice zůstalo mezi mladými muži výrazně vyšší zastoupení osob s učňovským a středním vzděláním bez maturity a mezi ženami vyšší zastoupení osob s maturitou, ale se zvýšením vzdělanostní úrovně juniorů, se změnilo

genderové zastoupení v kategorii s nejnižším a nejvyšším vzděláním. Podíl osob ve věku 25–29 let jen se základním vzděláním či bez vzdělání byl vyšší mezi muži a činil 7,8 % (rozdíl proti ženám +1,0 p. b.). Naopak vysokoškolským diplomem se mohly častěji prokázat ženy, jichž ve věku 25–29 let mělo vysokoškolské vzdělání 27,3 % žen (rozdíl proti mužům +8,8 p. b.).

Zastoupení mužů a žen ve věku 25–29 let s vysokoškolským vzděláním ve vybraných oborech v Moravskoslezském kraji (ze zjištěných hodnot)

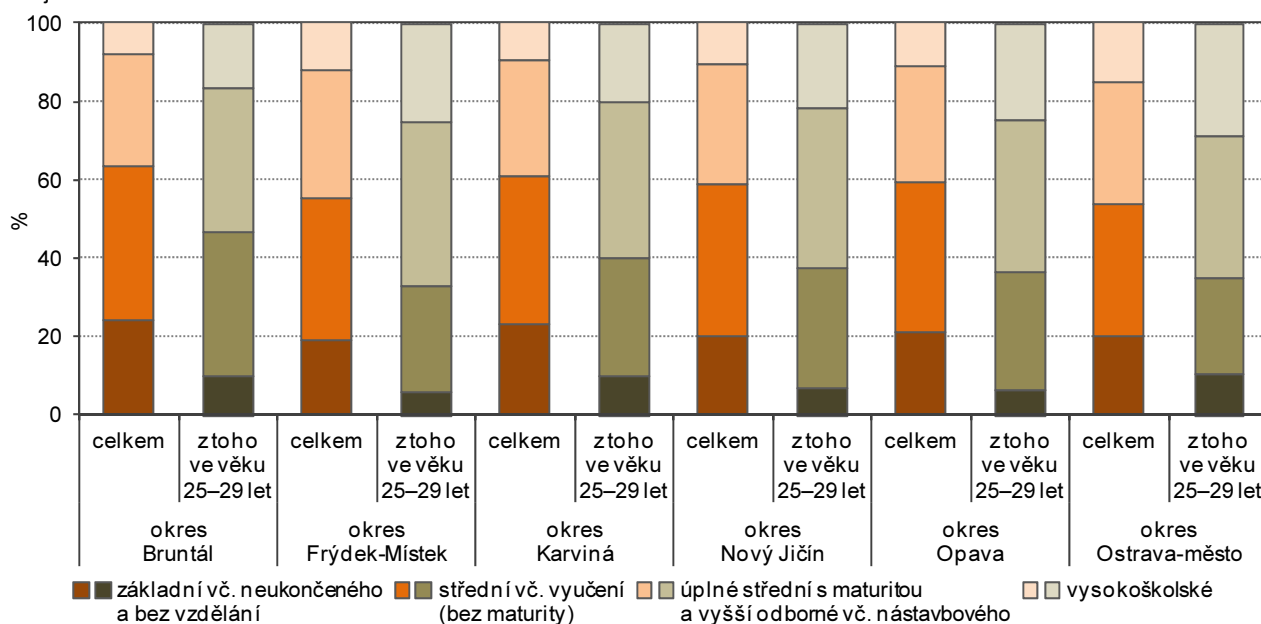
Zdroj: SLDB 2011

Ve věkové skupině 25–29 let mělo vysokoškolské vzdělání 17,6 tis. osob a poměr žen a mužů s vysokoškolským diplomem zde byl 58 : 42 ve prospěch žen. Nejvíce byli mezi mladými obyvateli kraje ve věku 25–29 let zastoupeni absolventi vysokých škol ve společenskovedních oborech (17,6 % v roce 2011), technických oborech (12,4 %), pedagogice (11,5 %) a ekonomice (8,7 %). Proti struktuře všech obyvatel v kraji s vysokoškolským vzděláním měli větší zastoupení absolventi ekonomických oborů na úkor osob s pedagogickým a technickým vzděláním. Muži zaujímali mezi vysokoškolsky vzdělanými obyvateli kraje dominantní zastoupení v technických oborech, ženy v oborech zaměřených na zdravotnictví, sociální péči a pedagogiku.

Obyvatelstvo v okresech Moravskoslezského kraje ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání (ze zjištěných hodnot)

Zdroj: SLDB 2011

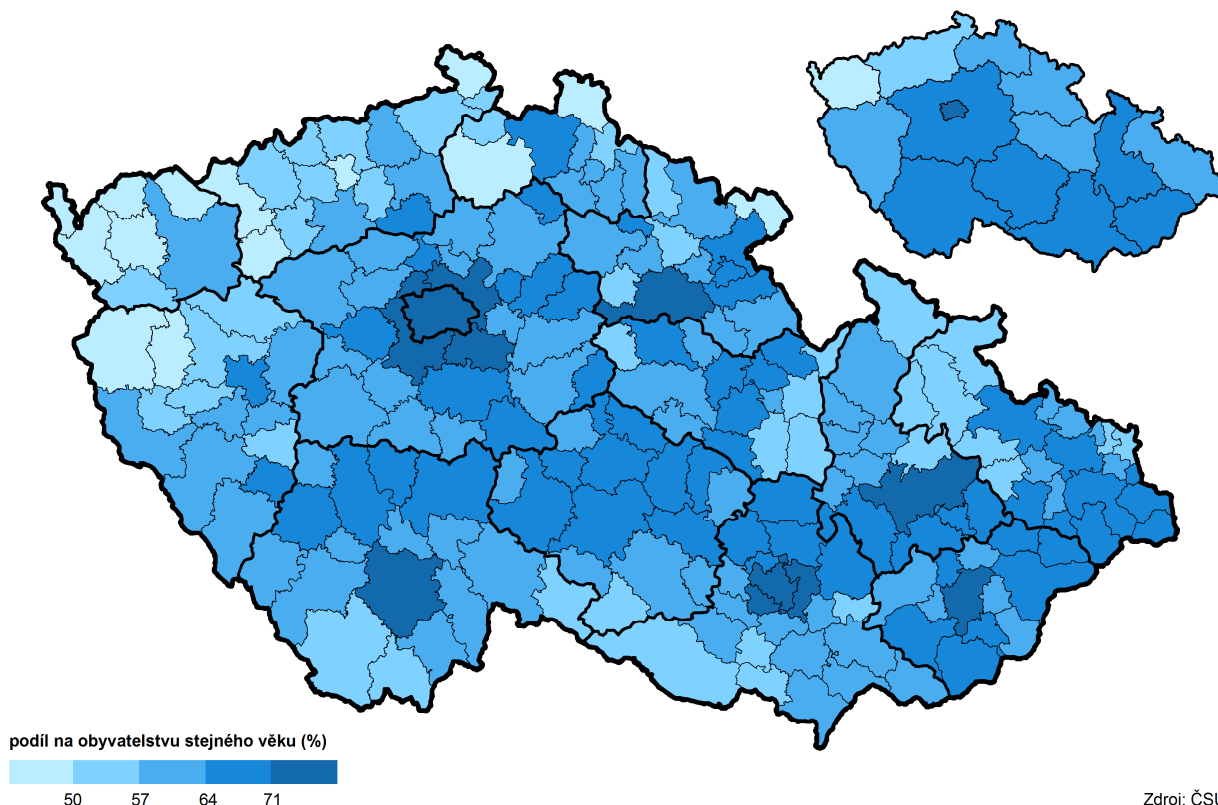
Výraznější rozdíly v nejvyšším dosaženém vzdělání jsou patrné při vzájemném srovnání okresů Moravskoslezského kraje. Srovnáme-li úroveň vzdělanosti juniorů ve věku 25 až 29 let s celou populací, pak je ve všech okresech na první pohled vidět posun směrem k vyššímu vzdělání. Pokud se zaměříme pouze na populaci 25–29letých, pak zjistíme, že nejvyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných žije v okrese Ostrava-

město (28,8 %) a v případě vzdělání středního s maturitou a vyššího odborného v okrese Frýdek-Místek (42,2 %). Relativně nejvíce juniorů se základním vzděláním či bez vzdělání bydlí v okresech Bruntál, Karviná a možná překvapivě (vzhledem k počtu vysokoškoláků) v Ostravě-městě (shodně cca 10 %).

Z kartogramu, který ukazuje podrobnější regionální úroveň podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností, je zřejmé, že relativně nejvíce juniorů s maturitou či vysokoškolským diplomem soustřeďují města Praha, Brno a jejich okolí – SO ORP Černošice, Říčany, Brandýs nad Labem - Stará Boleslav, Šlapanice –, dále Zlín, Olomouc, Hradec Králové a České Budějovice. Ostrava v Moravskoslezském kraji takovou pozici nemá. V rámci kraje byla v roce 2011 nejvýhodnější situace na Frýdlantsku (podíl 68,6 %), Frenštátsku (68,3 %) a Třinecku (68,0 %). Nejvíce zaostávala vzdělanost na Bruntálsku (podíl 51,4 %), Vítkovsku (51,7 %), Odersku (52,6 %), Rýmařovsku (53,6 %) a Krnovsku (54,7 %).

Obyvatelstvo se středoškolským s maturitou, vyšším odborným a vysokoškolským vzděláním ve věku 25–29 let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011 (ze zjištěných hodnot)

Mateřské školy

Předškolní vzdělávání slouží především k přípravě dětí pro vstup do povinné školní docházky. Dětem, které mají za rok nastoupit do základní školy, se docházka do mateřské školy nabízí přednostně. Od školního roku 2017/18 bude pro děti, které do konce srpna dosáhnou 5 let věku předškolní vzdělávání povinné. Předškolní vzdělávání je poskytováno ve více typech zařízení, kromě mateřských škol jej zajišťují přípravné třídy základní školy a přípravný stupeň základní školy speciální, obojí zřizované při základních školách.

V Moravskoslezském kraji bylo ve školním roce 2016/17 v 31 přípravných třídách celkem 442 dětí a ve 3 třídách přípravného stupně základních škol speciálních celkem 21 dětí. Tyto děti nejsou započítány do počtů dětí v mateřských školách. Obdobně nejsou zahrnuti i děti v dětských skupinách a dětských lesních školkách. Podle zákona 247/2014 Sb. postupně vznikají dětské skupiny, které jsou určeny pro děti od 1 roku do zahájení povinné školní docházky a jsou zaměřeny na zajištění potřeb dítěte, na výchovu, rozvoj schopností, kulturních a hygienických návyků dítěte. V říjnu 2017 bylo v Moravskoslezském kraji evidováno Ministerstvem práce a sociálních věcí celkem 29 dětských skupin s kapacitou 406 míst, z toho 11 skupin v Ostravě s kapacitou 145 míst. Kromě krajského města byly tyto skupiny evidovány v Českém Těšíně, Frýdlantu nad Ostravicí, Frýdku-Místku, Havířově, Horní Suché, Karviné, Kopřivnici, Krnově, Opavě a Třinci. Další alternativou jsou dětské lesní školky, ve kterých probíhá vzdělávání v přírodním prostředí mimo zděné budovy. Školek tohoto typu je v kraji 8 (po 3 v okresech Frýdek-Místek a Nový Jičín, po 1 v okresech Bruntál

a Opava). Žádná z těchto školek není zapsána v rejstříku škol a školských zařízení. Následující text je věnován pouze mateřským školám.

Mateřské školy

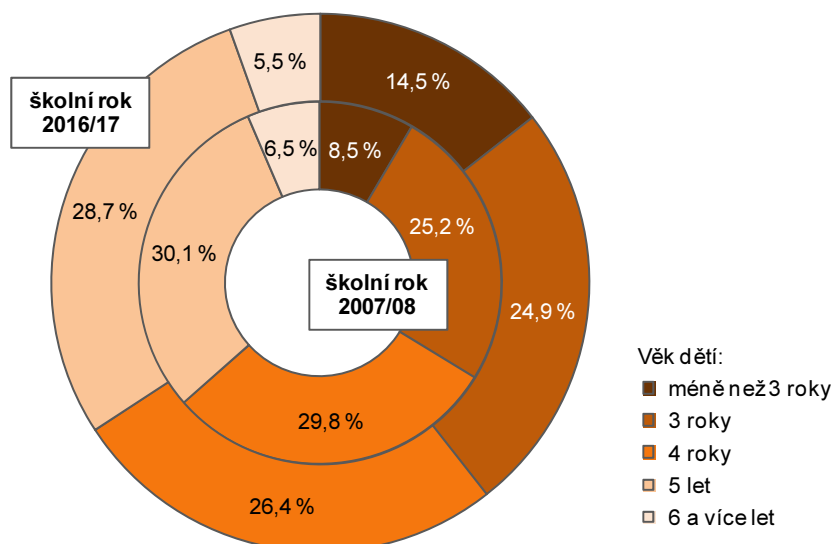
Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Děti celkem	34 486	35 599	36 808	38 136	39 333	40 298	40 845	40 755	40 267	39 419
z toho dívky (%)	48,3	48,1	47,6	47,9	48,0	48,4	48,4	48,1	48,2	48,2
v tom ve věku (%):										
do 2 let	8,5	9,5	10,9	11,2	10,2	11,0	11,4	12,3	14,0	14,5
3 let	25,2	26,0	26,0	26,3	26,6	25,5	25,6	24,9	23,8	24,9
4 let	29,8	28,9	28,5	27,9	28,8	29,3	27,9	28,4	27,5	26,4
5 let	30,1	29,6	28,9	28,6	28,1	29,2	30,0	29,2	29,4	28,7
6 a více let	6,5	6,0	5,7	6,0	6,2	4,9	5,0	5,2	5,3	5,5

V hodnoceném období od školního roku 2007/08 koresponduje vývoj počtu dětí v mateřských školách v kraji do značné míry s vývojem počtu dětí ve věku 3 až 6 let. Počet dětí navštěvujících mateřskou školu v Moravskoslezském kraji od školního roku 2007/08 (34 486 dětí) trvale rostl, a to až do roku 2013/14, kdy bylo v těchto zařízeních zapsáno nejvíce dětí (40 845 dětí). Snižující se počet dětí ve školkách v posledních třech letech se projevil i sníženým počtem dětí na jednu učitelku (z 12,5 v roce 2013/14 na 12,0 v roce 2016/17, což je nejméně za posledních 10 let). Přesto bylo ve školním roce 2016/17 v Moravskoslezském kraji v mateřských školách o 14 % (o 5 tis.) dětí více než před deseti lety.

Děti v mateřských školách podle věku v Moravskoslezském kraji

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Z hodnocení věkové struktury předškoláků za posledních deset let jasně vyplývá zejména rostoucí trend podílu dětí, které ještě nedosáhly 3 let věku. Zatímco ve školním roce 2007/08 tvořily tyto děti 8,5 % ze všech dětí navštěvujících mateřské školy, v roce 2016/17 byl již tento podíl o 6 p. b. vyšší. Podíly všech ostatních věkových kategorií se v průběhu jednotlivých let měnily, nikoli však významně, a to nejen vlivem demografického vývoje (porodnost, migrace), ale i dalších faktorů (volné kapacity, podmínky na trhu práce apod.). Obecně tedy platilo, že 3leté děti tvořily čtvrtinu všech předškolních dětí, podíl 4letých osciloval nejvíce (mezi 26,4 % a 29,8 %), podíl dětí 5letých se blížil 30 % a 6letých a starších bylo vždy nejméně (cca 6 %).

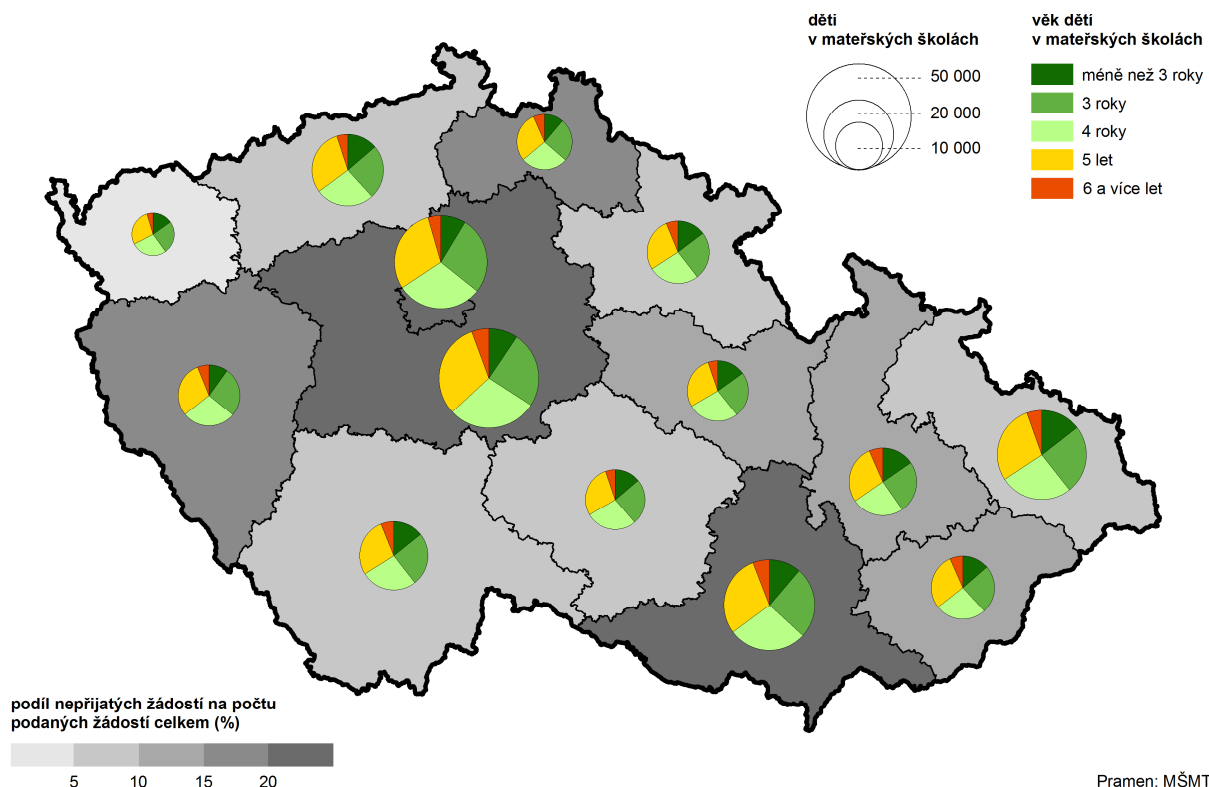
V absolutním vyjádření se za posledních deset let snížil počet dětí pouze v kategorii těch nejstarších (6 a více let), a to o 3,2 %. Počet dětí pětiletých vzrostl za deset let o 9 %, počet čtyřletých pouze o 1 % a tříletých o 13 %. Nejvyšší nárůst, téměř dvojnásobný, vykázal počet mladších 3 let, což je typický jev pro všechny kraje.

Celkovým přírůstkem počtu dětí v mateřských školách v hodnoceném období se řadí Moravskoslezský kraj v pomyslném krajském žebříčku na 12. místě s podprůměrnou hodnotou 14,3 % (průměr ČR +24,5 %), což není vzhledem k nepříznivé demografické situaci v kraji nijak překvapivé. Nejvíce se zvýšil počet dětí v krajích, které se již několik let drží na špici v porodnosti, v kraji Středočeském a Hl. m. Praze – v obou za

deset let nárůst o více než 40 %. Naopak nejméně vzrostl v Karlovarském a Ústeckém kraji – jen o cca 9 %, resp. 11 %.

Věková struktura dětí v mateřských školách a žádosti o přijetí podle krajů ve školním roce 2016/17

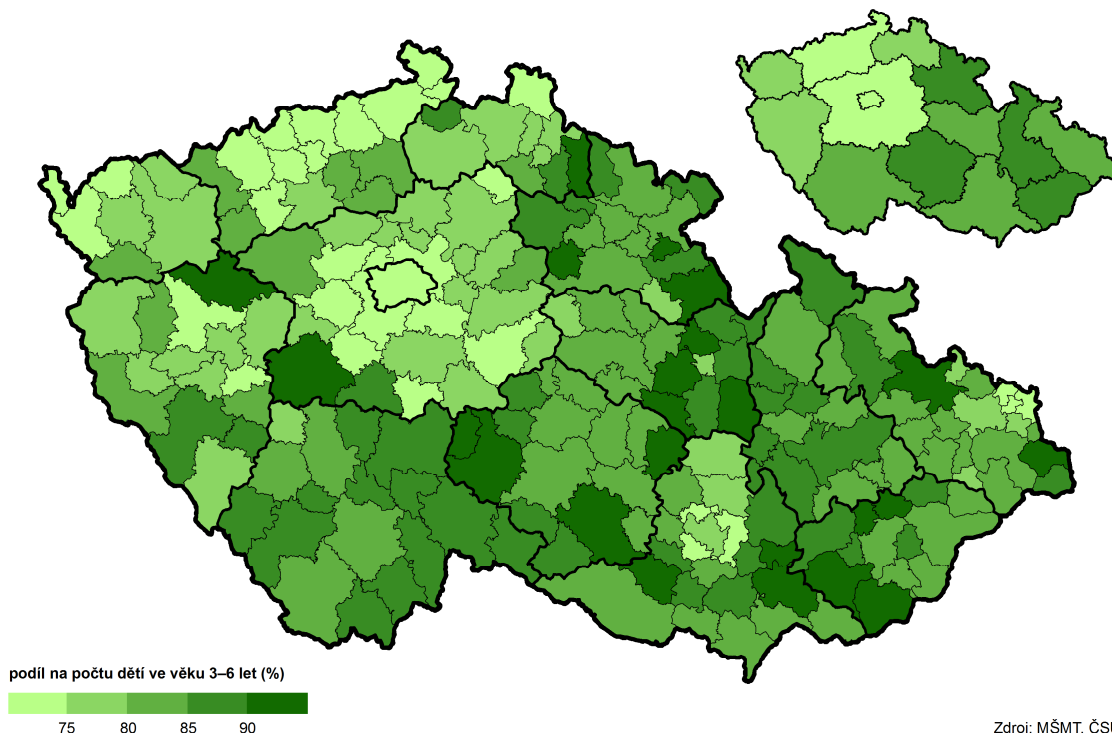

Přijímání nejmladších dětí do mateřských škol je často závislé na volné kapacitě těchto předškolních zařízení v dané lokalitě, takže je patrná určitá nepřímá úměra mezi podílem přijatých dětí mladších než 3 roky a podílem žádostí o přijetí dítěte, kterým nebylo vyhověno. Např. Karlovarský kraj, kde je situace nejpříznivější, měl v roce 2016 mezi kraji 2. nejvyšší podíl dětí v mateřských školách ve věku do 3 let a nejnižší podíl „neuspokojených“ žádostí o přijetí dítěte do školky. V Moravskoslezském kraji byla situace následující – 5. nejvyšší podíl dětí ve školkách mladších 3 let a 12. nejnižší podíl žádostí o přijetí, kterým nebylo vyhověno. Kraj se tak řadí mezi regiony, v nichž není přijetí do mateřské školy tak velký problém, nicméně v rámci určitých lokalit (zejména větších měst) může být situace odlišná.

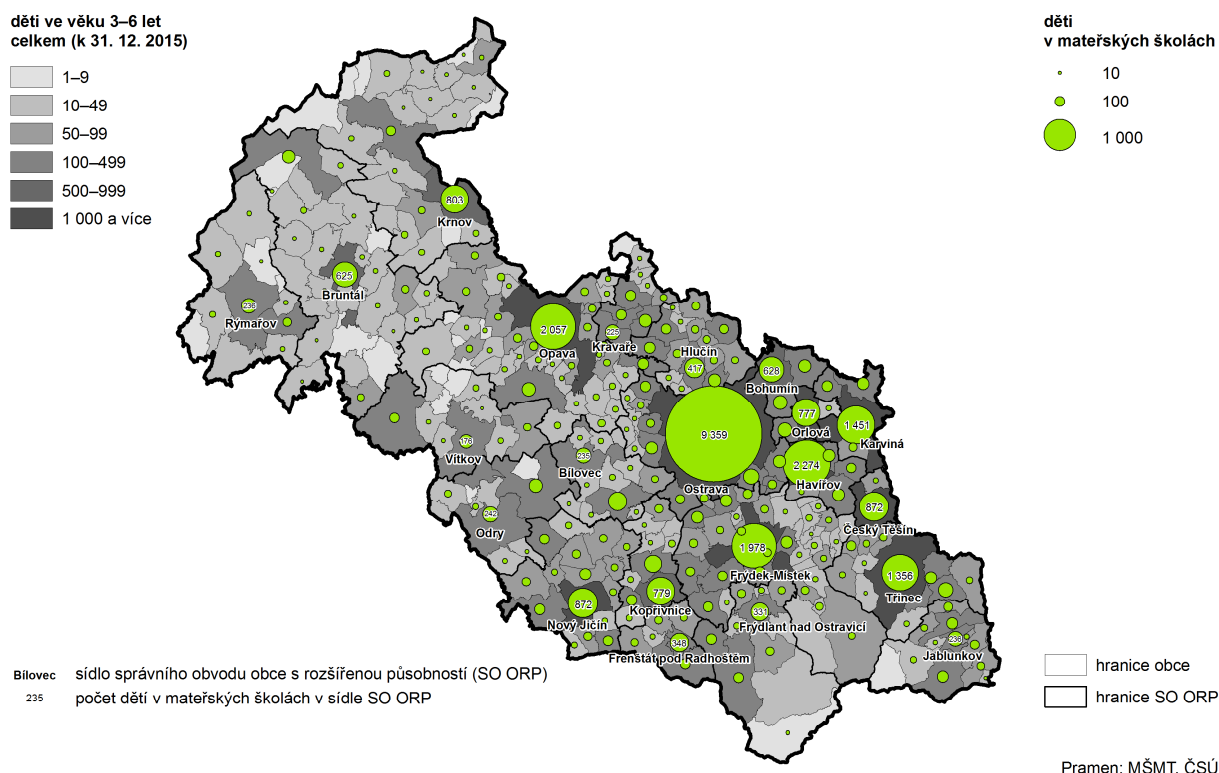
Nejvíce neuspokojených žádostí o přijetí dítěte do mateřské školy, jimž nebylo vyhověno, bylo zaregistrováno v populačně silných krajích s výrazným migračním přírůstkem a vysokou porodností – v Hl. m. Praze, Jihomoravském a Středočeském kraji. Na množství odmítnutých žádostí však mají vliv i další faktory, jako je zájem rodičů umístit dítě do předškolního zařízení co nejdříve, aby mohla matka nastoupit do zaměstnání, podávání žádostí na více mateřských škol, nezaměstnanost či ekonomická situace v rodině. V rámci objektivy je třeba uvést, že počet neuspokojených žádostí neodpovídá počtu odmítnutých dětí vzhledem k možnosti souběžně žádat o přijetí do více mateřských škol. Vývoj v čase pak ukazuje na patrný pokles podílu neuspokojených žádostí o umístění dítěte do školky ve všech krajích, přesto však tyto hodnoty zůstávají vysoké, zejména ve výše třech zmíněných krajích.

K územnímu srovnání informací o mateřských školách byly využity údaje za školní rok 2015/16, což jsou poslední dostupné údaje o dětech v mateřských školách v členění podle obcí. Celostátně připadlo na 100 dětí ve věku 3–6 let celkem 80 dětí v mateřských školách, Moravskoslezský kraj se podílem 81 dětí řadil na 7. místo mezi kraji. V rámci celé ČR byl tento poměr nejvyšší ve Zlínském (87) a Olomouckém kraji (86), nejnižší v Ústeckém kraji (73), Hl. m. Praze (74) a Středočeském kraji (75). V meziokresním srovnání dosáhl tento ukazatel nejvyšších hodnot ve Frýdku-Místku (85) a Bruntále (84) a naopak jednoznačně nejnižších v Karvině (74); v podrobnějším vnitroregionálním pohledu podle SO ORP byl nejvyšší podíl dětí ve školkách na Opavsku (91 na 100 dětí daného věku), Třebicku (90) a Jablunkovsku (86), nejnižší na Orlovsku (66), Bohumínsku (73) a Karvinsku (74).

Děti v mateřských školách podle SO ORP a krajů v roce 2015

Děti v mateřských školách podle obcí Moravskoslezského kraje ve školním roce 2015/16

V předcházejícím kartogramu jsou pomocí značek znázorněny obce s mateřskou školou, intenzita podbarvení ukazuje počty dětí ve věku 3–6 let v dané obci. Ve školním roce 2015/16 bylo na území kraje 476 školek ve 251 obcích kraje (84 % z celkového počtu 300 moravskoslezských obcí) a zapsáno v nich bylo více než 40,3 tis. dětí. Nejvíce dětí v mateřských školách samozřejmě připadá na větší města a obce; v Ostravě bylo ve školním roce 2015/16 v mateřských školách zapsáno 9 359 dětí (80 % z počtu dětí ve

věku 3–6 let), víc než 1 tis. dětí měly školky v Havířově, Opavě, Frýdku-Místku, Karviné a Třinci. Na druhou stranu bylo v kraji i 10 obcí s 20 a více dětmi ve věku 3 až 6 let, které nemohly navštěvovat mateřskou školu v obci svého bydliště. Nejvíce takových dětí měli v obcích Malenovice, Trnávka či Václavov u Bruntálu.

Základní školy

Základní vzdělávání je součástí povinné školní docházky. Povinnou školní docházku zahajují děti ve věku šesti let, v případě dětí s odkladem povinné školní docházky nejpozději ve věku osmi let. Povinná školní docházka trvá devět let, pět let na 1. stupni a čtyři roky na 2. stupni základních škol. Vzdělávání v základní škole speciální má deset ročníků, kdy první stupeň je tvořen prvním až šestým ročníkem, druhý stupeň sedmým až desátým ročníkem. Žáci mohou základní školu opustit dříve a povinnou školní docházku dokončit v nižších ročnících víceletých gymnázií a v osmiletém oboru tanec na konzervatořích. V Moravskoslezském kraji probíhala ve školním roce 2016/17 výuka na 438 základních školách.

Počet žáků základních škol v Moravskoslezském kraji se od školního roku 2011/12, kdy jich bylo nejméně (96,7 tis.), pozvolna zvyšuje. Tomu předcházelo období, kdy kvůli velmi nízké porodnosti, konkrétně v letech 1995 až 2005, žáků v základních školách poměrně rychle ubývalo (ve srovnání s rokem 2007/08 jich bylo v roce 2011/12 o cca 10 % méně). Srovnáním hraničních let hodnoceného období zjistíme, že se celkový počet žáků navštěvujících základní školu snížil o 3,5 % (ze 107,0 tis. na 103,3 tis.), přičemž vývoj počtu žáků na 1. a 2. stupni byl diametrálně odlišný – na 1. stupni vzrostl o 11 % a naopak na 2. stupni se o 20 % snížil.

V podstatě veškeré zvýšení počtu žáků za posledních 5 let se týká 1. stupně základních škol, neboť žáků na druhém stupni, tím jak se vlna početně slabších ročníků posouvala, až do roku 2015/16 ubývalo a jejich počet se začal fakticky zvyšovat až v posledním školním roce. Tento vývoj se odrazil ve změně poměru žáků prvního a druhého stupně. Jestliže v roce 2007/08 představoval 53 : 47 a v dalších dvou letech byl „ideální“ 55 : 45 (to je poměr 5/4), posilovala se v dalších letech váha prvního stupně až na současný poměr 61 : 39.

Základní školy

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Žáci celkem	107 018	102 372	98 835	97 232	96 651	97 120	98 137	100 074	101 518	103 260
z toho dívky (%)	48,4	48,2	48,4	48,5	48,5	48,5	48,5	48,5	48,5	48,6
v tom (%):										
na 1. stupni	53,3	54,9	56,4	57,2	57,8	58,9	59,6	60,3	61,0	61,0
na 2. stupni	46,7	45,1	43,6	42,8	42,2	41,1	40,4	39,7	39,0	39,0
Nově přijatí do 1. ročníku	11 037	11 207	11 168	11 124	11 742	12 306	12 546	12 996	12 632	12 675
z toho ve věku 7 a více let (%)	21,7	20,7	20,3	20,7	21,5	20,8	17,4	17,5	19,1	19,9
Žáci, kteří ukončili povinnou školní docházku na ZŠ	14 116	13 015	11 267	10 743	10 342	10 067	9 802	9 967	9 718	.
Žáci, kteří přešli do středních škol ¹⁾	1 209	1 130	1 162	1 041	1 017	963	919	1 006	1 040	.

¹⁾ v plnění povinné školní docházky pokračují v nižších ročnících oborů víceletých gymnázií a oboru tanec 8letých konzervatořích

Počet dětí nastupujících do prvních tříd základních škol kopíroval s šestiletým posunem demografický vývoj (vývoj porodnosti). Počet nově přijatých žáků do 1. ročníku základních škol rostl zejména v letech 2011 až 2014, v posledních dvou letech se ustálil na cca 12,6 tis. Často diskutovaným tématem je podíl dětí s žádostí o odklad povinné školní docházky z celkového počtu dětí u zápisu. V průměru každé deváté dítě, které bylo u zápisu poprvé, mělo povolen odklad zahájení školní docházky, zatímco většina dětí, které se k zápisu dostavily po odkladu z předchozího roku, byla do 1. ročníku zapsána. Konkrétně v Moravskoslezském kraji se podíl dětí s povoleným odkladem u 1. zápisu postupně snížil z 15,6 % v roce 2007 na 11,5 % v roce 2016. Celostátně poklesl tento ukazatel ve stejných letech ze 17,9 % na 13,1 %.

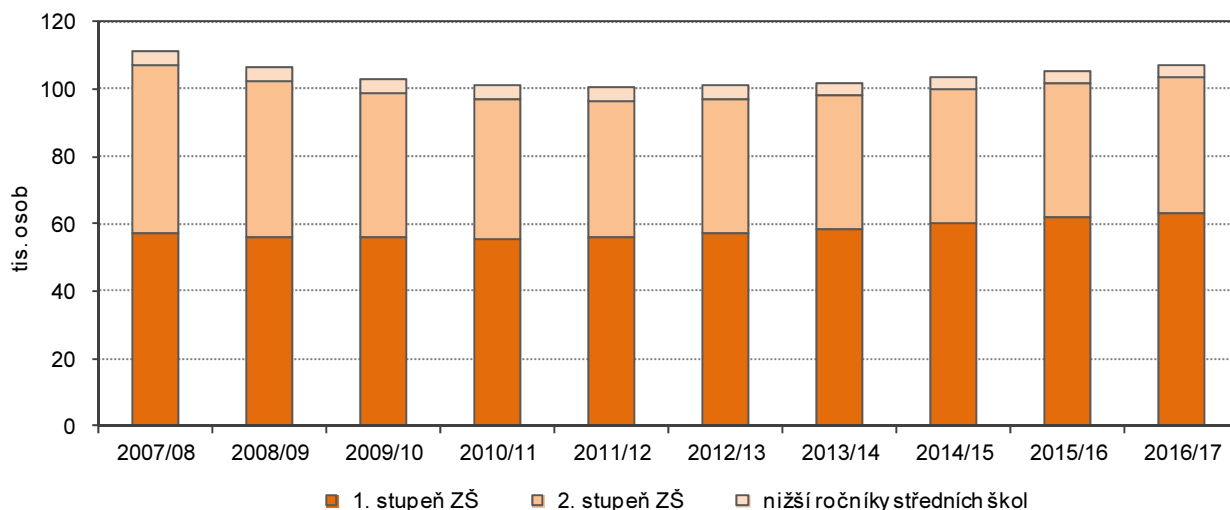
Nízká porodnost z konce minulého a začátku tohoto století se samozřejmě promítla i do vývoje počtu žáků, kteří ukončili povinnou školní docházku na základních školách. Ten se až do roku 2013/14 snižoval a pak kolísal. Ve školním roce 2015/16 ukončilo školní docházku na základní škole 9,7 tis. žáků, z nich 93 % ji ukončilo z devátého, 4 % z osmého a 1 % ze sedmého ročníku. Výsledky školního roku 2016/17 ještě nebyly v době uzávěrky publikace známy.

Kromě toho odcházejí děti ze základních škol v průběhu povinné školní docházky na víceletá gymnázia a v menší míře na konzervatoře (osmiletý obor tanec), v průměru cca 1 % z celkového počtu žáků základních škol. Jejich absolutní počty samozřejmě kolísají podle toho, jak se v průběhu jednotlivých let

měnil celkový počet žáků základních škol; z 5. ročníku přešlo na střední školy nejvíce žáků v roce 2007/08 (835) a nejméně v roce 2013/14 (659), ze 7. ročníku nejvíce v roce 2007/08 (373) a nejméně v roce 2012/13 (235). Ve všech letech hodnoceného období platí, že v počtu osob pokračujících v plnění povinné školní docházky na středních školách převažují dívky nad chlapci, průměrně v poměru 57 : 43.

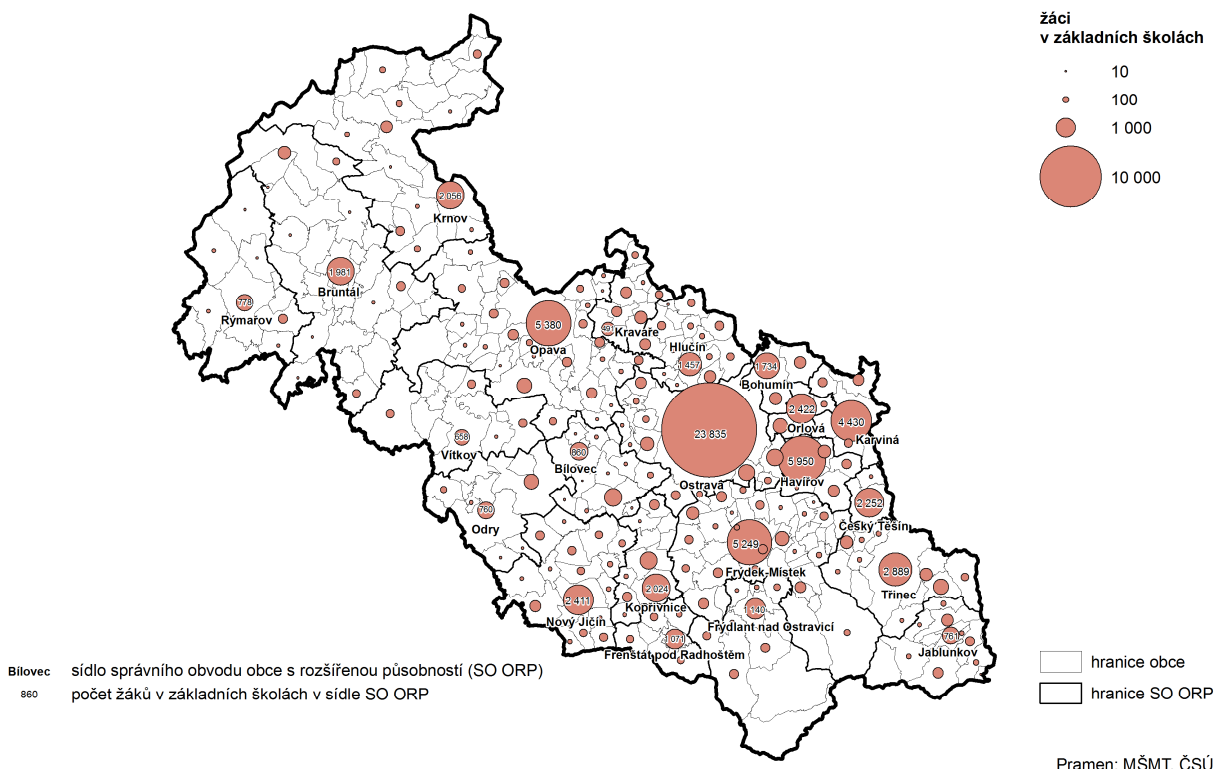
Žáci plnící povinnou školní docházku podle druhu školy v Moravskoslezském kraji

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Celkový počet dětí plnících povinnou školní docházku se v průběhu posledních deseti let logicky vyvíjel stejně jako v případě počtu dětí navštěvujících základní školu. Je to dáno tím, že žáci na základních školách tvoří převážnou většinu (cca 96 %) z nich. Vývoj počtu žáků v nižších ročnících víceletých gymnázií a konzervatoří byl následující: postupný úbytek ze 4,3 tis. v roce 2007/08 až k 3,6 tis. v roce 2014/15, v dalších dvou letech mírný nárůst k 3,8 tis. v roce 2016/17.

Žáci v základních školách podle obcí Moravskoslezského kraje ve školním roce 2015/16

Podíl dětí, které dokončovaly základní vzdělávání na středních školách z celkového počtu žáků plnících povinnou školní docházku, v Moravskoslezském kraji nepřesáhl 4 %, v posledních třech letech byl nejnižší – 3,5 % –, což lze přičíst početně silnějším ročníkům na prvním stupni základních škol.

Mezi regiony ČR byl ve školním roce 2016/17 nejvyšší podíl dětí plnících školní docházku na víceletých gymnáziích (popř. oboru tanec 8letých konzervatoří) v Hl. m. Praze (8,2 %) a dále v Karlovarském kraji (5,0 %). Moravskoslezský kraj se zařadil mezi kraje až na desáté místo a ve srovnání s průměrem za ČR (4,4 %) byl na tom o 0,8 p. b. hůře.

Ve školním roce 2015/16 (poslední dostupné údaje o žácích na základních školách v členění podle obcí) se nacházela alespoň jedna základní škola ve 215 obcích (72 % z celkového počtu 300 obcí v kraji). Vybavenost základní školou je tedy méně častá než u mateřských škol, u žáků se předpokládá dojíždění do školy. Nejvíce dětí docházelo do základní školy na území krajského města Ostravy 23,8 tis., více než 5 tis. pak v Havířově, Opavě a Frýdku-Místku. Na druhou stranu ve více než čtvrtině obcí navštěvovalo základní školu maximálně 50 žáků.

Střední školy

Po splnění povinné školní docházky pokračuje většina populace v nepovinném sekundárním vzdělávání. Na výběr mají podle svých schopností a ambicí z několika druhů. Jsou to jednak nematuritní druhy středního vzdělávání – dvouleté programy (nižšího) středního vzdělávání ukončené závěrečnou zkouškou (bez získání výučního listu či maturitní zkoušky) a dvouleté nebo tříleté programy s výučním listem (učňovské obory) –, jednak maturitní obory, ve kterých absolvent získá maturitní vysvědčení. Tyto jsou realizovány ve dvou variantách: všeobecné, která má neprofesní charakter, je určena pro přípravu na další studium a probíhá na gymnáziích a odborné, jež má profesní charakter. Ti, co ukončili střední vzdělávání v oborech s výučním listem, mohou pokračovat nástavbovým studiem, které je ukončeno maturitní zkouškou. Vedle těchto existují ještě dvě zkrácené studia jednak pro získání středního vzdělání s výučním listem, jednak pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou.

Zatímco děti v mateřských školách a žáci na základních školách sídlících v kraji mají většinou v tomtéž kraji i trvalé bydliště, u středních, vyšších a vysokých škol je situace odlišná. Část studentů bydlicích v kraji studuje mimo kraj, což vede v některých krajích k situaci, že zde studuje více studentů, než v kraji bydlí osob odpovídajícího věku. Přesto je tento způsob prezentování dat obvyklý ve většině publikací využívajících údajů školské statistiky.

Ve školním roce 2016/17 připadalo v Moravskoslezském kraji na 100 obyvatel ve věku 15–19 let 82 žáků středních škol (bez nižších ročníků víceletých gymnázií), z toho 62 v oborech zakončených maturitním vysvědčením. Tyto hodnoty se významně neliší od celostátního průměru.

Střední školy – žáci, nově přijatí do 1. ročníku

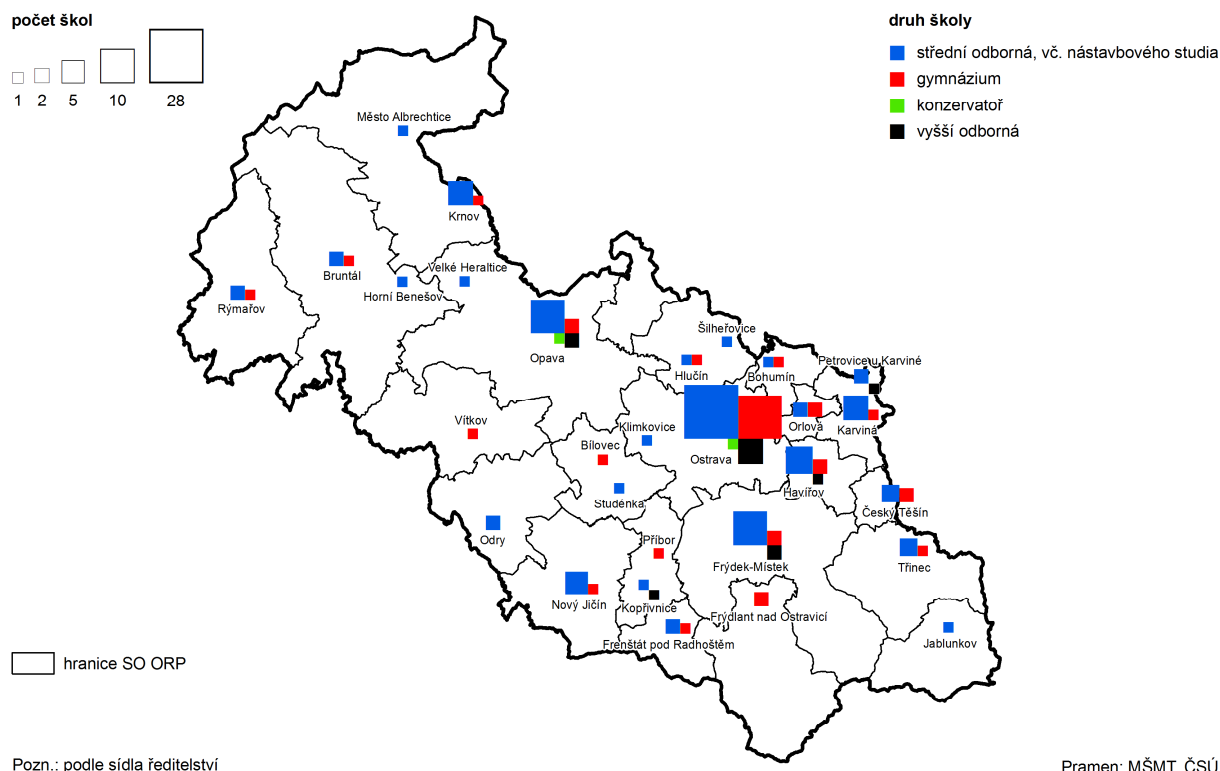
Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Žáci celkem	72 036	71 338	69 848	66 040	61 883	57 568	54 270	51 865	49 868	48 527
z toho dívky (%)	50,9	50,9	50,4	49,9	50,0	49,9	49,8	50,0	49,9	49,8
z toho v denní formě vzdělávání (%)	93,2	92,5	92,1	91,9	92,2	93,0	93,7	94,4	94,7	95,3
v tom podle druhu vzdělávání (%):										
střední vzdělávání střední vzdělávání s výučním listem ¹⁾	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	0,6
střední vzdělávání s maturitní zkouškou (všeobecné)	22,3	20,5	20,1	20,1	20,9	22,3	23,3	23,5	22,6	22,1
střední vzdělávání s maturitní zkouškou (odborné) ¹⁾	24,1	24,4	24,3	24,5	24,9	25,7	26,1	26,7	27,4	27,8
nástavbové studium	46,0	47,0	47,0	46,2	45,8	44,8	43,8	43,4	43,8	44,4
	7,2	7,8	8,4	8,7	8,0	6,6	6,3	5,9	5,6	5,1
Nově přijatí do 1. ročníku	20 409	20 171	19 423	17 394	16 110	15 093	14 644	13 944	13 872	13 247

¹⁾ včetně zkráceného studia

Gymnázia lze nalézt v 19 obcích kraje (42 škol), střední odborné školy a učiliště, popř. nástavbové obory lze studovat v 25 obcích kraje (102 škol), vyšší odborné školy jsou v 6 obcích (13 škol) a dvě konzervatoře sídlí ve městech Ostravě a Opavě (o posledních dvou druhích škol pojednávají samostatné podkapitoly). Rozmístění škol na území kraje je relativně rovnoměrné. Přesto jsou správní obvody, v nichž chybí některé druhy středních škol: gymnázium na Jablunkovsku a Odersku, střední odborná škola či učiliště na Frýdlantsku a Vítkovsku. Nejhuře z tohoto pohledu je na tom Kravaňsko, na jehož území se nenachází žádná střední škola.

Střední školy, konzervatoře a vyšší odborné školy podle obcí Moravskoslezského kraje ve školním roce 2015/16

Ještě markantněji než v případě žáků základních škol se snížil počet žáků středních škol v důsledku nízké porodnosti na přelomu tisíciletí. Proti školnímu roku 2007/08 byl v roce 2016/17 počet žáků středních škol v kraji nižší o třetinu (ze 72,0 tis. na 48,5 tis.), přitom rychleji se snižoval počet žáků v jiné než denní formě studia (o více než polovinu). Tím se podíl studentů denního studia na celkovém počtu studentů za posledních deset let zvýšil o 2 p. b. na 95 %. Z hlediska druhu vzdělávání se nejvýrazněji snížil počet žáků v nástavbovém studiu (o 52,6 %, tj. o 2,7 tis. žáků) a v absolutním vyjádření žáků odborného vzdělávání s maturitou (o 11,6 tis. žáků). Nejmenší úbytek žáků jak relativně (–22,3 %), tak i absolutně (–3,9 tis. žáků) se týkal gymnázií. Jediným druhem studia, v němž se v kraji zvýšil počet žáků (z 220 na 286), byla kategorie střední vzdělávání (dvouleté studijní programy ukončené závěrečnou zkouškou určené pro žáky bez studijních aspirací). Počet těchto žáků je však ve srovnání s ostatními druhy vzdělávání zanedbatelný.

Mezi žáky středních škol byli v kraji ve školním roce 2016/17 nejvíce zastoupeni ti, kteří studovali odborné obory s maturitou (44 %), následovali žáci gymnázií (28 %), cca 22 % žáků získávalo střední vzdělávání s výučním listem a 5 % žáků studovalo nástavbové studium. Proti stavu v roce 2007/08 je nejvýraznější změna v nárůstu podílu žáků gymnázií (+3,7 p. b.) na úkor žáků odborného vzdělávání s maturitní zkouškou (–1,6 p. b.) a nástavbového studia (–2,1 p. b.). Struktura podílu žáků podle jednotlivých druhů vzdělávání se v kraji ve školním roce 2016/17 ve srovnání s republikovým průměrem mírně lišila: nadprůměrně byly zastoupeny učňovské obory (+1,0 p. b.), střední odborné vzdělávání s maturitou (+0,9 p. b.) a nástavbové studium (+0,6 p. b.), naopak podprůměrný byl podíl žáků v gymnaziálních oborech (–2,5 p. b.).

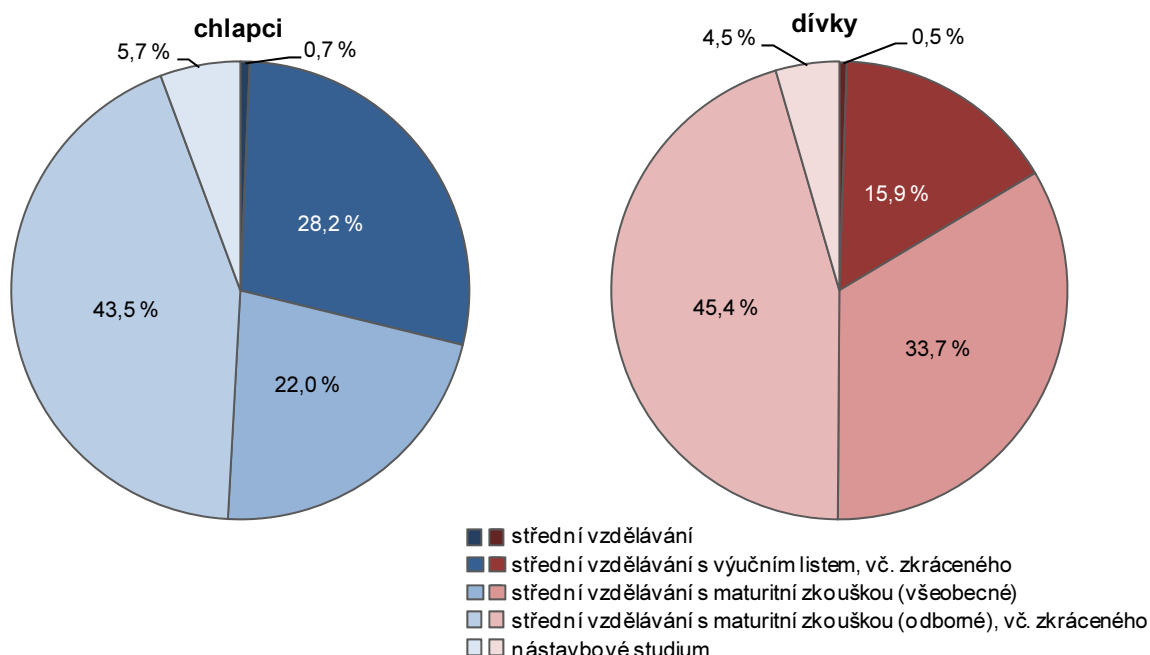
Rozdíly ve struktuře žáků z hlediska druhu vzdělávání na středních školách jsou patrné mezi chlapci a dívkami. V případě obou pohlaví mělo dominantní postavení ve školním roce 2016/17 střední odborné vzdělávání s maturitou (43,5 % chlapců, 45,4 % dívek). Jako druhé nejčastější pak chlapci volili střední vzdělávání s výučním listem (28,2 %), kdežto dívky volily gymnázia (33,7 %). Vlivem této odlišné preference

vzniká výrazný rozdíl mezi chlapci a dívkami v celkovém podílu maturitních oborů. Ve školním roce 2016/17 vzdělávání ukončené maturitou navštěvovalo 71 % chlapců a 84 % dívek.

Žáci středních škol podle pohlaví a druhu vzdělávání v Moravskoslezském kraji ve školním roce 2016/17

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Většina žáků navštěvuje denní studium, přičemž zájem o ostatní formy vzdělávání (večerní, dálkové, distanční a kombinované) postupně klesá. V denní formě převažují žáci ve věku 15–19 let (86,0 %), následují žáci čtrnáctiletí a mladší; přitom jejich podíl v kraji postupně vzrostl až na 7,0 %. Podíl žáků ve věku 20–24 let rostl až na 7,5 % v roce 2014/15, od té doby poklesl na 6,5 %. Mezi žáky v ostatních formách vzdělávání mají dominantní postavení žáci ve věku 25 a více let, těch jsou cca tři čtvrtiny. Následuje věková skupina 20–24 let (s podílem 21,7 % ve školním roce 2016/17).

Střední školy – žáci podle formy vzdělávání a věku

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Žáci v denní formě vzdělávání	67 147	65 955	64 319	60 689	57 028	53 560	50 871	48 937	47 235	46 248
v tom ve věku (%):										
do 14 let	5,5	5,6	5,4	5,6	5,9	6,2	6,3	6,3	6,6	7,0
15–19 let	91,0	90,4	90,2	89,1	88,1	87,0	85,8	85,7	85,9	86,0
20–24 let	3,3	3,9	4,2	5,2	5,7	6,6	7,5	7,5	7,0	6,5
25 let a starší	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,4	0,5	0,5	0,5
Žáci v ostatních formách vzdělávání	4 889	5 383	5 529	5 351	4 855	4 008	3 399	2 928	2 633	2 279
z toho ve věku (%):										
20–24 let	18,4	17,3	17,3	17,1	16,5	18,5	21,2	21,3	20,8	21,7
25 let a starší	76,0	78,0	78,4	79,7	80,2	78,6	75,5	74,5	75,1	73,7

Výrazněji než počet žáků klesal v hodnoceném období počet nově přijatých do 1. ročníku (o 35 %). Ze 13,2 tis. žáků přijatých do 1. ročníků středních škol ve školním roce 2016/17 připadalo na střední odborné vzdělávání s maturitou 41,6 % (–1,4 p. b. ve srovnání s průměrem ČR), na učňovské školy 28,3 % (+1,3 p. b.), na gymnázia 19,8 % (–0,8 p. b.) a 9,6 % na nástavby (+1,0 p. b.). Kraj tak nijak výrazně nevybočuje od celorepublikového složení žáků přijatých do prvního ročníku.

Dokonce ke 42% poklesu došlo v počtu absolventů středních škol v Moravskoslezském kraji. Vyjádřeno v absolutních hodnotách tak ukončilo střední školu ve školním roce 2015/16 o cca 6,9 tis. osob méně než v roce 2007/08. Z hlediska druhu vzdělávání rostl zejména podíl absolventů oborů gymnaziálních (všeobecné vzdělávání), klesal podíl absolventů středního odborného vzdělávání s maturitou a nástavbového studia. Z 9,5 tis. absolventů středních škol Moravskoslezského kraje ve školním roce

2015/16 jich 71,5 % získalo maturitní vysvědčení, což ve srovnání s celorepublikovým průměrem bylo o 0,5 p. b. více a mezi všemi kraji znamenalo třetí příčku hned za Hl. m. Prahou (80,6 %) a Zlínským krajem (73,4 %). Naopak nejnižší podíl maturantů byl v Pardubickém kraji (66,1 %). Vzájemným porovnáním počtu nově přijatých do 1. ročníku a absolventů podle jednotlivých druhů vzdělávání vyplývá, že žáci nedokončují zejména obory nástavbového studia.

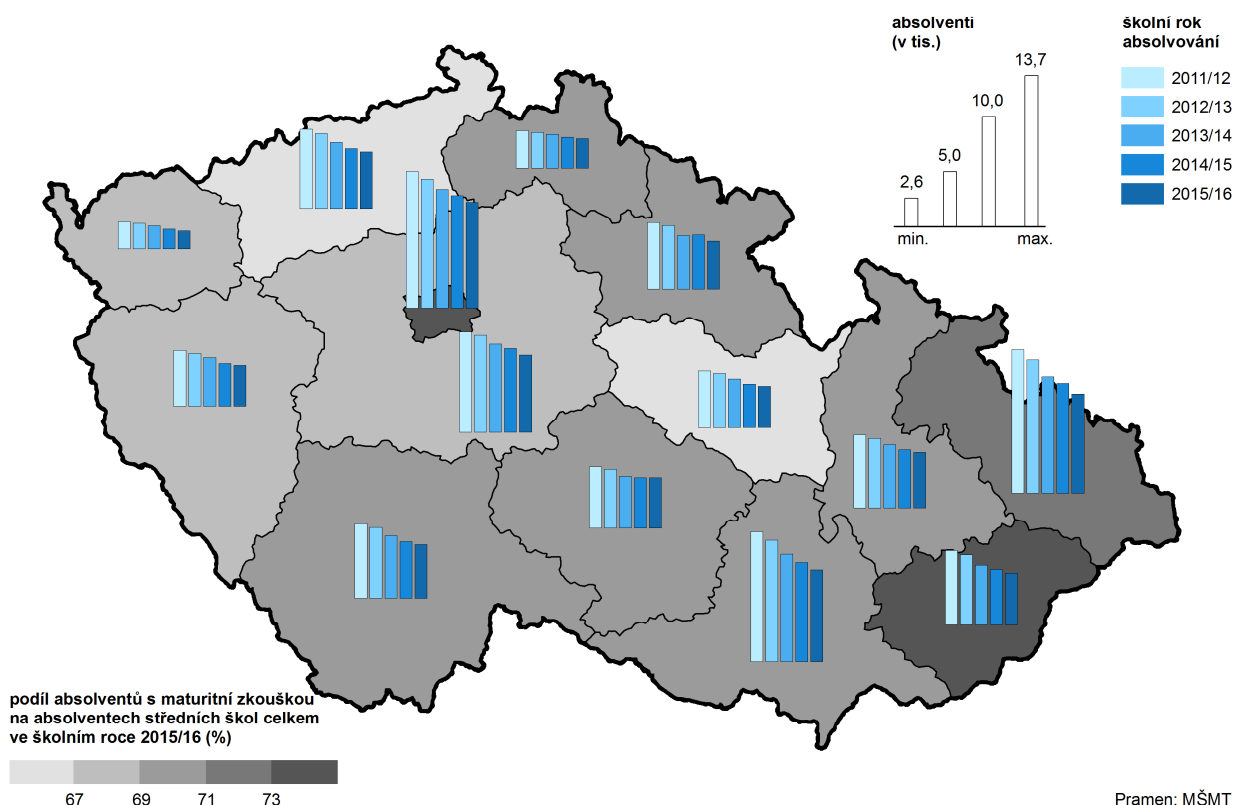
Střední školy – absolventi

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Absolventi	16 375	15 657	15 377	13 721	13 722	12 737	11 139	10 490	9 489	.
v tom podle druhu vzdělávání (%) :										
střední vzdělávání s výučním listem ¹⁾	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,8	0,5	0,7	0,9	.
střední vzdělávání s maturitní zkouškou (všeobecné)	28,0	24,8	23,6	23,8	24,7	25,0	26,9	28,6	27,5	.
střední vzdělávání s maturitní zkouškou (odborné) ¹⁾	18,5	20,0	20,5	22,7	21,7	22,7	22,7	23,6	26,5	.
nástavbové studium	44,8	45,6	45,5	44,5	45,6	44,5	44,5	42,5	40,9	.
	8,2	9,1	9,8	8,3	7,5	7,0	5,5	4,6	4,2	.

¹⁾ včetně zkráceného studia

Absolventi středních škol podle krajů za školní roky 2011/12–2015/16

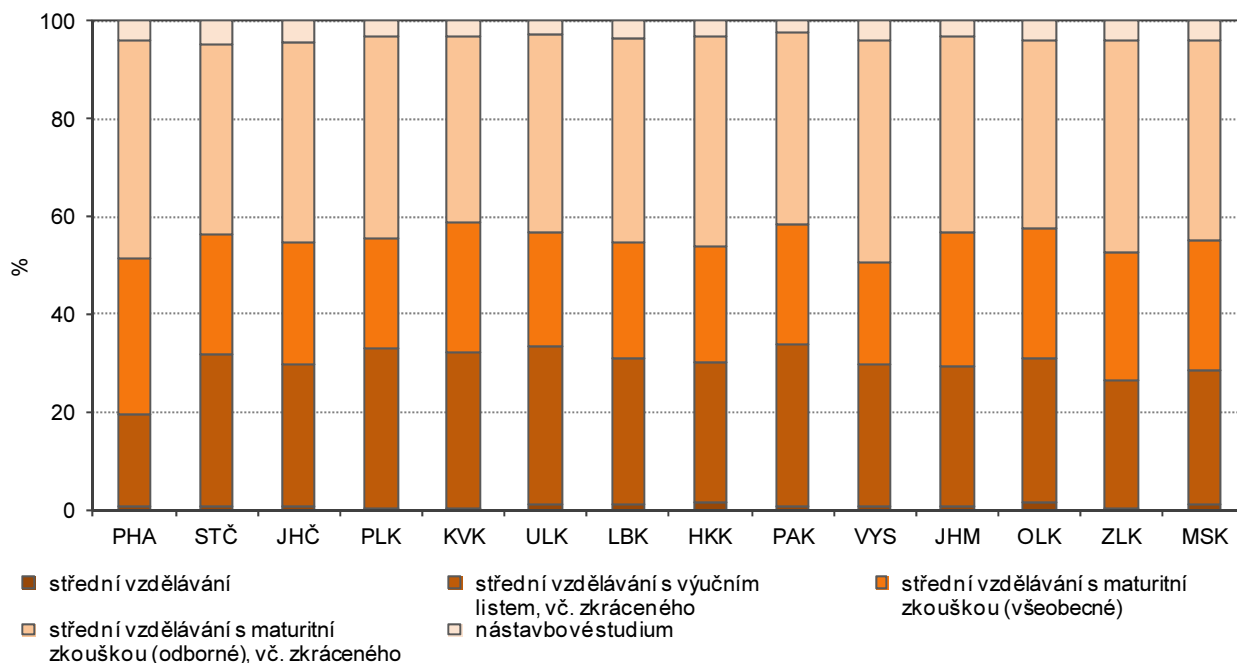

Nejvyšší podíl absolventů gymnázií mělo Hl. m. Praha – 32 %, nejvyšší podíl absolventů středních odborných škol s maturitou Kraj Vysočina – 46 %, největší podíl absolventů nástavbového studia Středočeský kraj (5 %) a nejvyšší podíl absolventů s výučním listem Pardubický kraj – 33 %.

Absolventi středních škol podle druhu vzdělávání a krajů ve školním roce 2015/16

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Gymnázia

Gymnázia jsou školy, které poskytují střední vzdělávání s maturitní zkouškou všeobecného zaměření (cílem je tedy připravit žáka pro další studium). V českém školském systému se dle délky studia dělí na osmiletá a šestiletá gymnázia (tzv. víceletá gymnázia) a gymnázia čtyřletá. V nižších ročnících víceletých gymnázií (1. až 4. ročník osmiletých, resp. 1. až 2. ročník šestiletých) žáci plní povinnou školní docházku.

Počet žáků gymnázií (včetně nižších ročníků víceletých gymnázií) se sice od školního roku 2008/09 kvůli úbytku dětí v gymnaziálním věku snižoval, ale jak již bylo zmíněno dříve, při výběru střední školy se mezi žáky preference studia na gymnáziu zvyšuje. Zatímco počet žáků všech středních škol se za deset let snížil téměř o třetinu, úbytek žáků gymnázií byl mělčí – 22,3 %. Postihl všechny typy gymnázií – v roce 2016/17 byl ve srovnání s rokem 2007/08 počet žáků čtyřletých gymnázií o 31 % nižší, v případě šestiletých gymnázií o 16 % nižší a osmiletá gymnázia navštěvovalo o 13 % méně žáků. Tento vývoj se následně promítl do struktury žáků, a to tak, že se posílil podíl žáků osmiletých gymnázií (z 38,8 % na 43,3 %) na úkor čtyřletých gymnázií (z 50,0 % na 44,6 %). Žáků šestiletých gymnázií bylo v průběhu deseti let nejméně, mezi 11 až 13 % ze všech žáků gymnázií v kraji.

Střední školy vyučující obory gymnázií

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Žáci celkem	17 386	17 399	16 958	16 195	15 398	14 813	14 159	13 852	13 672	13 512
z toho dívky (%)	59,6	59,6	59,5	59,0	58,6	58,3	58,5	59,3	60,1	60,3
z toho v denní formě vzdělávání (%)	98,6	98,4	98,7	98,5	99,1	99,3	99,5	99,6	99,8	99,8
v tom podle délky vzdělávání (%):										
4 roky	50,0	49,5	48,6	46,5	45,5	45,1	44,4	45,2	45,5	44,6
6 let	11,3	12,0	12,4	12,9	13,0	13,1	12,8	12,1	12,0	12,1
8 let	38,8	38,5	39,0	40,6	41,5	41,8	42,8	42,7	42,5	43,3
Nově přijatí do 1. ročníku	3 409	3 304	3 047	2 731	2 680	2 727	2 556	2 486	2 594	2 617
Absolventi	3 031	3 129	3 154	3 117	2 971	2 897	2 527	2 474	2 510	.
v tom podle délky vzdělávání (%):										
4 roky	65,5	65,5	66,4	63,4	63,6	62,1	57,4	59,9	61,8	.
6 let	8,7	9,3	10,3	10,9	10,8	11,8	13,5	11,8	11,2	.
8 let	25,8	25,2	23,3	25,7	25,6	26,1	29,1	28,2	27,0	.

Mezi žáky gymnázií převládaly dívky nad chlapci v poměru 3 : 2. Naprostá většina žáků realizovala docházku denní formou vzdělávání. Počet žáků v ostatních formách vzdělávání se postupně snižoval (z 249 žáků v roce 2007/08 na 26 žáků ve školním roce 2016/17).

Počet nově přijatých do prvního ročníku několik let prudčeji klesal, v období od školního roku 2011/12 kolísal mezi 2,5 tis. až 2,7 tis. žáků. Tento vývoj ovlivnili zejména nově přijatí do čtyřletých cyklů. Zatímco v roce 2007/08 jich bylo bezmála 2,2 tis., v roce 2016/17 to bylo cca 1,5 tis. Rovněž počet přijatých na šestiletá gymnázia z počátku klesal, ovšem pomalejším tempem, nicméně v posledních třech letech se trend obrátil. Nejpriznivější situace byla v případě nově nastupujících na osmiletá gymnázia, neboť po počátečním úbytku se jejich počty dostaly na úroveň roku 2007/08.

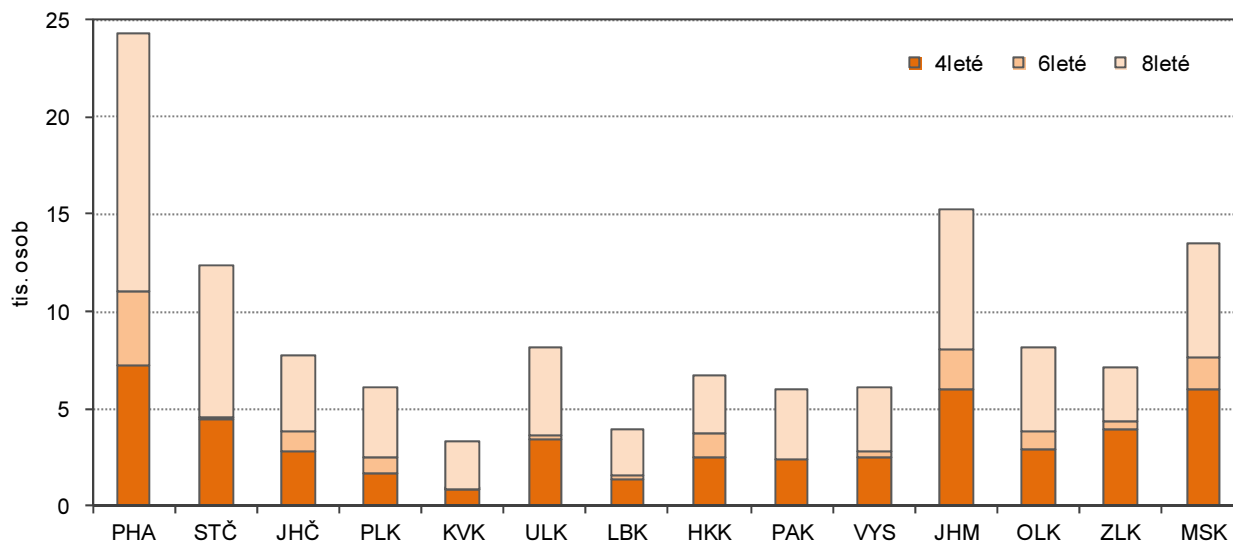
Absolventů gymnázií bylo nejvíce ve školním roce 2009/10 (necelých 3,2 tis.), od té doby jejich počty nepřetržitě klesaly. Tento trend se zastavil až v posledním roce 2015/16, ve kterém úspěšně ukončilo studia 2,5 tis. žáků. Vzhledem k vývoji přijatých do prvního ročníku se nedá očekávat, že by se v nejbližších letech měl počet absolventů výrazně měnit.

Ve srovnání s průměrnou hodnotou v ČR (30,4 %) má Moravskoslezský kraj mezi středoškoláky nižší podíl gymnazistů (-2,5 p. b.). Z krajů se výrazně vyšším podílem odlišuje hlavní město. Pražská gymnázia navštěvovalo v roce 2016/17 přes 24 tis. žáků (38,4 % ze všech žáků středních škol v Praze), to je 19 % z celorepublikového počtu. Nadprůměrný podíl žáků gymnázií ve srovnání s průměrem ČR měly ještě kraje Jihomoravský, Středočeský a Karlovarský, nejnižší podíl gymnazistů studovalo v Ústeckém (24,8 %) a Libereckém kraji (25,2 %).

Mezi regiony byla skladba žáků gymnázií podle délky vzdělávání velmi rozmanitá. V celé ČR studovalo gymnázium v roce 2016/17 celkem 129,0 tis. žáků, z nich 37,3 % na čtyřletých gymnáziích, 10,0 % na šestiletých a 52,7 % na osmiletých. Nejvyšší podíl žáků čtyřletých gymnázií a nejnižší podíl žáků osmiletých gymnázií měl Zlínský kraj (54,5 % a 39,5 %). Naopak nejnižší podíl žáků čtyřletých gymnázií a nejvyšší podíl žáků osmiletých gymnázií měl Karlovarský kraj (24,9 % a 72,7 %). Podíl žáků šestiletých gymnázií byl nejvyšší v Královéhradeckém kraji (17,7 %) a nejnižší – nulový – v sousedním Pardubickém kraji.

Žáci v gymnáziích podle délky vzdělávání a krajů ve školním roce 2016/17

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Střední školy vyučující obory odborného vzdělání bez nástavbového studia

Tyto školy poskytují tyto druhy vzdělávání: (nižší) střední vzdělávání, střední vzdělávání s výučním listem, střední odborné vzdělávání s maturitní zkouškou, zkrácené střední vzdělávání s výučním listem a zkrácené střední vzdělávání s maturitní zkouškou.

V uplynulém desetiletí počty žáků středních škol vyučujících obory odborného vzdělání (zjednodušeně žáků středních odborných škol a učilišť) jak celkově, tak i v členění podle jednotlivých druhů vzdělávání klesaly, výjimkou byly pouze obory (nižšího) středního vzdělávání. Úbytek žáků na středních odborných školách a učilištích byl za zmíněné období třetinový (ze 49,5 tis. na 35,5 tis.).

(Nižší) střední vzdělávání v délce zpravidla dvou let ukončené závěrečnou zkouškou (tj. bez získání výučního listu či maturitního vysvědčení) bylo co do počtu žáků okrajovým druhem vzdělávání (1% podíl). Byl to však jediný druh vzdělávání s rostoucím trendem počtu žáků (z 220 na 286 žáků). V posledních pěti

letech probíhala výuka v kraji pouze v denní formě vzdělávání. Ve školním roce 2016/17 tvořili chlapci 56 % všech žáků, ačkoli ještě v roce 2007/08 byl jejich podíl jen třetinový. V uplynulém desetiletí nastupovalo do prvního ročníku průměrně 120 žáků a ze škol každým rokem odcházelo cca 80 absolventů.

Střední vzdělávání s výučním listem (včetně zkráceného studia) bylo doménou chlapců, dívky se na počtu žáků podílely cca 36 %. Většina žáků navštěvovalo školu ve dvou- až tříleté denní formě vzdělávání, jejich podíl se pohyboval mezi 98 a 99 %. Počty žáků, nově přijatých do 1. ročníku a absolventů měly až na občasné výjimky setrvale klesající charakter, přičemž jejich počty v hodnoceném období klesly o 33 %, 31 %, resp. 43 %. Vzdělávání s výučním listem tak studovalo ve školním roce 2016/17 celkem 10,7 tis. žáků, což byla asi třetina všech žáků středních škol vyučujících odborné obory.

Rovněž žáků středního odborného vzdělávání s maturitou během deseti let znatelně ubylo. Zatímco ve školním roce 2007/08 jich bylo přes 33 tis., pak v roce 2016/17 jejich počty klesly na 21,6 tis., což je o 35 % méně. Mezi žáky tohoto druhu vzdělávání byl v posledních dvou letech počet dívek a chlapců téměř vyrovnaný, dříve mírně převažovali chlapci. Čtyřletá denní forma vzdělávání dominovala, podíl žáků v ostatních formách vzdělávání se pohyboval od 3,4 do 5,1 %. Počet nově přijatých žáků na odborné školy s maturitou se za deset let snížil o 37 %, počet absolventů klesl dokonce o 47 %.

Střední školy vyučující obory odborného vzdělání bez nástavbového studia

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Žáci celkem	49 452	48 388	47 053	44 081	41 542	38 928	36 680	34 948	33 415	32 552
Nově přijatí do 1. ročníku	14 298	13 985	13 317	11 774	11 205	10 690	10 345	9 916	9 860	9 362
Absolventi	12 002	11 098	10 710	9 462	9 724	8 953	7 999	7 537	6 582	.
Střední vzdělávání										
Žáci celkem	220	226	248	276	254	255	241	278	304	286
z toho dívky (%)	67,3	57,5	59,3	54,7	49,6	45,1	41,5	41,7	41,8	44,1
z toho v denní formě vzdělávání (%)	74,1	76,1	77,4	78,6	89,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Nově přijatí do 1. ročníku	101	117	114	157	124	104	133	105	139	106
Absolventi	88	76	75	89	82	108	56	76	90	.
Střední vzdělávání s výučním listem ¹⁾										
Žáci celkem	16 063	14 636	14 007	13 294	12 943	12 859	12 671	12 167	11 279	10 702
z toho dívky (%)	37,1	36,9	35,4	35,1	35,8	36,0	36,7	36,9	36,4	35,8
z toho v denní formě vzdělávání (%)	99,0	99,0	99,0	98,7	98,3	98,1	98,1	97,8	98,1	98,2
Nově přijatí do 1. ročníku	5 425	4 841	5 017	4 566	4 440	4 480	4 412	4 224	3 912	3 743
Absolventi	4 577	3 890	3 635	3 267	3 384	3 180	2 991	3 000	2 612	.
Střední vzdělávání s maturitní zkouškou (odborné) ¹⁾										
Žáci celkem	33 169	33 526	32 798	30 511	28 345	25 814	23 768	22 503	21 832	21 564
z toho dívky (%)	53,4	52,9	52,6	52,0	52,3	52,1	51,7	51,7	50,9	50,9
z toho v denní formě vzdělávání (%)	95,6	95,3	95,1	95,5	95,2	94,9	95,6	96,2	96,1	96,6
Nově přijatí do 1. ročníku	8 772	9 027	8 186	7 051	6 641	6 106	5 800	5 587	5 809	5 513
Absolventi	7 337	7 132	7 000	6 106	6 258	5 665	4 952	4 461	3 880	.

¹⁾ včetně zkráceného studia

Střední školy vyučující obory nástavbového studia

Nástavbové studium je určeno zpravidla absolventům učebních oborů s výučním listem, kteří mají studijní ambice, chtějí si prohloubit a rozšířit znalosti a získat maturitní vzdělání. V denní formě trvá dva roky.

Nejvyšší počet žáků v nástavbovém studiu v Moravskoslezském kraji (5,8 tis.) byl evidován ve školním roce 2009/10. Od tohoto roku začala prudce klesat obliba tohoto druhu vzdělávání, proti zmíněnému roku jich studovalo v roce 2016/17 o 58 % méně. Mezi žáky mírně převažovali chlapci. Jelikož tento druh vzdělávání slouží k rozšíření a zvýšení úrovně vzdělání a velká část žáků je již zaměstnána, většina žáků studovala školu v ostatních formách vzdělávání, nicméně v posledních 5 letech se jejich podíl snižuje (v roce 2016/17 činil 54 %). Polevující zájem o nástavbové školy dokládá rovněž pokles počtu žáků přijatých do prvního ročníku, který se za deset let snížil o 53 %. To se projevilo i do počtu absolventů, jichž bylo v roce 2015/16 proti roku 2007/08 o 70 % méně.

Střední školy vyučující obory nástavbového studia

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Žáci celkem	5 198	5 551	5 837	5 764	4 943	3 827	3 431	3 065	2 781	2 463
z toho dívky (%)	47,6	47,9	46,9	46,6	47,1	49,7	49,5	47,2	46,9	44,0
z toho v denní formě vzdělávání (%)	43,2	40,2	40,4	39,1	37,2	39,0	40,8	42,8	44,5	46,0
Nově přijatí do 1. ročníku	2 702	2 882	3 059	2 889	2 225	1 676	1 743	1 542	1 418	1 268
Absolventi	1 342	1 430	1 513	1 142	1 027	887	613	479	397	.

Podle dat publikovaných Národním ústavem pro vzdělávání absolvovalo v roce 2016 střední školy v Moravskoslezském kraji 8,9 tis. žáků v denní formě studia. Z hlediska jednotlivých skupin oborů vzdělání byli na školách v kraji v případě středního vzdělávání s výučním listem nejvíce zastoupeni absolventi denního studia v oborech strojírenství (24,9 %), gastronomie, hotelnictví a turismus (16,9 %), elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika (10,4 %) stavebnictví (9,2 %), zemědělství a lesnictví (9,1 %). Absolventi středního odborného vzdělávání s maturitou nejčastěji studovali ekonomiku (16,8 %), obecně odbornou přípravu (14,5 %), informatiku (12,9 %), gastronomii, hotelnictví a turismus (8,5 %) a zdravotnictví (8,0 %). V případě středního odborného vzdělávání s maturitou a odborným výcvikem bylo nejvíce absolventů v oborech strojírenství (27,9 %), elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika (19,1 %), osobní služby (15,6 %) a dále ve speciálních a interdisciplinárních oborech (15,2 %).

Konzervatoře

Vzdělávání v konzervatoři rozvíjí znalosti, dovednosti a další schopnosti žáka získané v základním a v základním uměleckém vzdělávání (na základních uměleckých školách), poskytuje všeobecné vzdělání a připravuje žáky pro výkon náročných uměleckých nebo umělecko-pedagogických činností v oborech hudba, tanec, zpěv a hudebně dramatické umění. V denní formě vzdělávání se konzervatoře dělí dle délky trvání na šestileté a osmileté. V osmiletých konzervatořích oboru tanec žáci v 1. až 4. ročníku plní povinnou školní docházku. Na konci 8. ročníku skládají maturitní zkoušku a absolutorium, na základě kterého získávají titul DiS. Do šestiletých konzervatoří nastupují žáci, kteří již mají povinnou školní docházku splněnou. Nejdříve po čtyřech letech studia skládají maturitní zkoušku, na konci šestiletého studia skládají absolutorium a získávají titul DiS.

Na území Moravskoslezského kraje sídlí dvě konzervatoře, konkrétně v Opavě a Ostravě. Počet jejich žáků byl nejvyšší hned v prvním roce sledovaného období, kdy je navštěvovalo 518 žáků. Po několikaletém pozvolném úbytku (minimem bylo 450 žáků v roce 2012/13) se v posledních čtyřech letech jejich počet ustálil mezi 460 a 470 osobami. Průměrně bylo do prvních ročníků konzervatoří přijímáno cca 85 žáků a počet absolventů kolísal v rozmezí 40 až 62 osob.

Ve školním roce 2016/17 navštěvovalo konzervatoře v kraji 462 žáků, z nich 84 % (388 žáků) v denní formě vzdělávání. Podíl žáků v denní formě vzdělávání se za posledních deset let snížil o téměř 10 p. b. Téměř dvě třetiny všech žáků konzervatoří v kraji tvořily dívky.

V celé České republice se na rozdíl od vývoje v kraji počet žáků konzervatoří zvyšoval již od roku 2010/11 a to díky oborům v hlavním městě. Praha, v níž se nachází 8 z 18 konzervatoří v ČR, se na celorepublikovém počtu žáků konzervatoří podílela 45 %. Před deseti lety byla hodnota tohoto ukazatele méně než 41 %. Větší počet žáků konzervatoří měly Jihomoravský a Moravskoslezský kraj, které se na republikovém počtu žáků podílely 13 %, resp. 12 %. V pěti krajích – Středočeském, Karlovarském, Libereckém, Královéhradeckém a Vysočině – se naopak tento druh školy nenacházel.

Vyšší odborné školy

Vyšší odborná škola nabízí absolventům středního vzdělávání s maturitní zkouškou denní formu vyššího odborného vzdělávání ve 3letých oborech včetně odborné praxe (u zdravotnických oborů až 3,5 roku) a dálkovou formu vzdělávání v délce až 4 roky. Tento druh školy rozvíjí a prohlubuje znalosti a dovednosti studenta získané ve středním vzdělávání a poskytuje všeobecné a odborné vzdělání a praktickou přípravu pro výkon náročných činností. Vzdělávání je ukončeno absolutoriem a absolventům je přiznáván titul diplomovaný specialista (DiS.).

Počet studentů vyšších odborných škol v posledních deseti letech kolísal ať vlivem demografických změn, či poptávkou po dosažení vyššího vzdělání. Nejvíce studentů (přes 2,8 tis.) navštěvovalo školy v kraji v letech 2012/13 a 2013/14. V následujících letech studentů ubývalo až k 2,3 tis. ve školním roce 2016/17, což bylo proti roku 2007/08 o 7 % méně. Ve srovnání s ČR, kde byl úbytek studentů během deseti let téměř

čtvrtinový, se však jednalo o relativně příznivý výsledek. Rovněž vývoj v jednotlivých krajích byl rozdílný. Jen ve třech z nich – Plzeňském, Karlovarském a Ústeckém – se počet studentů zvýšil, naopak nejvyšší úbytek téměř 70 % zaznamenal Liberecký kraj.

Vyšší odborné školy

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Studenti celkem	2 511	2 479	2 480	2 720	2 724	2 868	2 833	2 702	2 442	2 336
z toho ženy (%)	78,2	77,5	77,3	77,3	77,6	77,0	76,4	76,0	76,1	76,0
z toho v denní formě vzdělávání (%)	71,4	68,0	66,1	63,5	65,4	64,4	64,2	65,7	67,0	67,2
Nově přijati do 1. ročníku	1 056	906	953	1 372	1 187	1 167	1 251	1 148	980	998
Absolventi	548	546	518	553	462	691	572	567	518	.

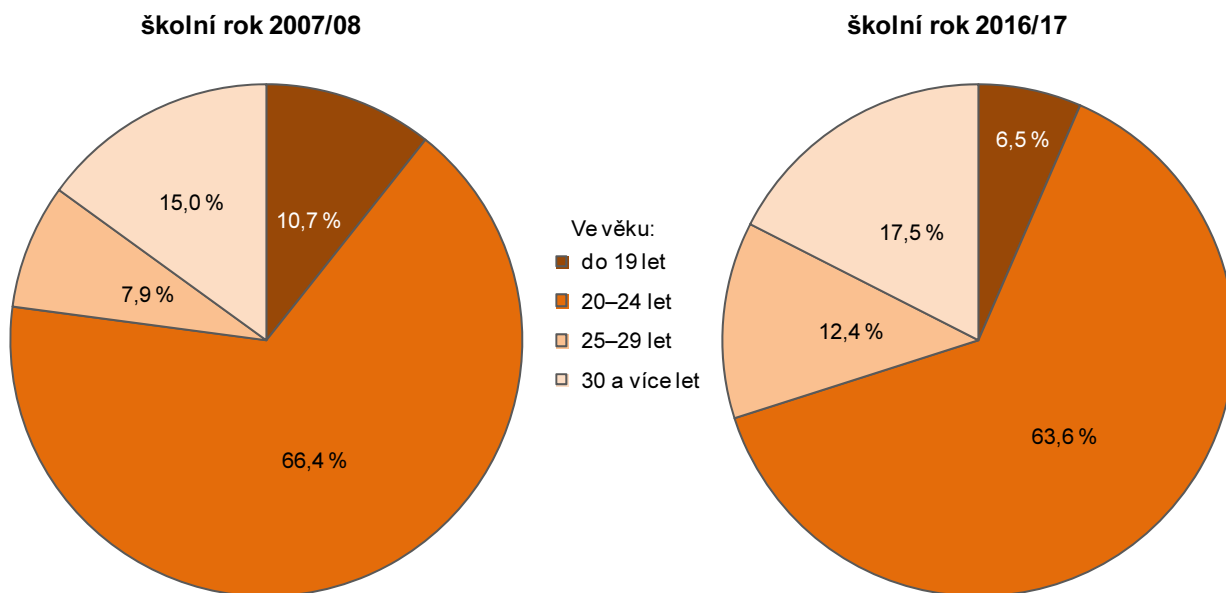
V kraji poskytovalo vyšší odborné vzdělávání 13 škol, jejich počet se posledních sedm let neměnil. Struktura vyučovaných oborů je pestrá – od zdravotnictví (stomatologie, ošetrovatelství a porodní asistentství, rehabilitace, farmacie), přes sociální péči, management, obchod a administrativu, hotelnictví, turismus až po žurnalistiku či kovovýrobu. Vyšší odbornou školu neměli pouze v okrese Bruntál, naopak největší možnosti studia měli obyvatelé okresu Ostrava-město, na jehož 6 škol připadlo přes 70 % studentů kraje. Velká řada z nich však do škol dojížděla z okolních okresů.

Nově bylo v roce 2016 přijato do 1. ročníku téměř tisíc studentů, což bylo jen o trochu méně než v roce 2007. Srovnáme-li to ovšem s rokem 2010, kdy bylo přijato studentů nejvíce (téměř 1,4 tis.), byl už pokles znatelnější (cca 27 %). Rovněž počty absolventů vzhledem k vývoji počtu studentů a nově přijatých do 1. ročníku v posledních letech klesaly – z maxima 691 absolventů v roce 2012/13 na 518 v roce 2015/16.

Mezi studenty vyšších odborných škol převažovaly ženy, mužů byla pouze jedna čtvrtina. Věková struktura studentů vyšších odborných škol v kraji se v průběhu deseti let měnila. I přesto, že podíl studentů ve věku 20–24 let poklesl, zůstal stále dominantní (63,6 %), ubylo mladších studentů (do 19 let) a zvýšil se podíl studentů ve věku 25 a více let, zejména ve věkové skupině 25–29 let.

Studenti vyšších odborných škol podle věku v Moravskoslezském kraji

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Zatímco v denní formě vzdělávání se počet studentů propadl za deset let o 12,5 %, v ostatních formách studia (večerní, dálkové, distanční a kombinované) vzrostl o 6,8 %. Nicméně obě formy vzdělávání – denní i ostatní – zaznamenaly znatelný propad studentů v posledních dvou letech. Podíl studentů v ostatních formách vzdělávání na celkovém počtu studentů se nijak dramaticky neměnil, když se pohyboval v rozmezí 29 % až 36 %, poslední dva roky se ustálil na jedné třetině ze všech studentů.

Značně rozdílná byla věková skladba studentů v denní a ostatních formách vzdělávání. Mezi studenty v denní formě studia převažovali ti ve věku 20–24 let a jejich podíl se za deset let příliš neměnil (cca 82 %), snížil se podíl studentů do 19 let ze 14,2 % na 8,9 %, naproti tomu se zvýšil podíl studentů starších kategorií. V ostatních formách vzdělávání tvořili studenti ve věku 30 a více let nadpoloviční většinu.

Vyšší odborné školy – studenti podle formy vzdělávání a věku

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Studenti v denní formě vzdělávání	1 793	1 686	1 639	1 728	1 781	1 847	1 818	1 774	1 637	1 569
v tom ve věku (%):										
do 19 let	14,2	11,6	11,0	15,6	11,6	11,2	10,6	11,1	11,2	8,9
20–24 let	82,2	83,4	82,8	79,9	83,0	82,9	82,8	82,9	82,7	82,3
25–29 let	2,1	3,0	2,9	2,7	4,2	4,8	5,8	4,9	5,3	7,6
30 a více let	1,6	2,1	3,4	1,8	1,2	1,1	0,9	1,1	0,8	1,1
Studenti v ostatních formách vzdělávání	718	793	841	992	943	1 021	1 015	928	805	767
v tom ve věku (%):										
do 19 let	1,9	1,3	1,2	2,3	1,1	1,2	1,0	1,0	0,4	1,6
20–24 let	27,2	26,9	30,3	28,3	27,7	29,7	30,5	29,6	24,5	25,2
25–29 let	22,3	18,7	18,3	18,8	18,9	18,3	21,5	20,9	24,3	22,3
30 a více let	48,6	53,2	50,2	50,6	52,4	50,8	47,0	48,5	50,8	51,0

Vysoké školy

Vysoká škola uskutečňuje akreditované studijní programy a programy celoživotního vzdělávání. Rozlišujeme 4 typy studijních programů: bakalářský, magisterský, navazující magisterský a doktorský. Do bakalářského a magisterského programu nastupují studenti s ukončeným středoškolským vzděláním a po ukončení studia získají příslušný titul. Do navazujícího magisterského studia nastupují studenti s ukončeným bakalářským vzděláním a do doktorského studia s ukončeným magisterským vzděláním. Na vysokých školách se uskutečňuje studium ve formě prezenční, distanční a kombinované.

Soustavu vysokých škol tvoří veřejné, soukromé a státní vysoké školy. Na území Moravskoslezského kraje mají sídlo tři veřejné (Ostravská univerzita v Ostravě, Slezská univerzita v Opavě a Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava) a jedna soukromá vysoká škola (Vysoká škola sociálně správní, Institut celoživotního vzdělávání Havířov o. p. s.). Mimo ně se v kraji nacházejí pobočky vysokých škol, jejichž sídlo se nachází v jiném kraji (např. soukromá Vysoká škola podnikání a práva, a. s.).

Počet studentů veřejných a soukromých vysokých škol se během deseti let (od roku 2000 do roku 2010) zvýšil v České republice více než dvojnásobně (ze 190 tis. na 396 tis.), v následujících letech však začal klesat a tento trend dosud trvá. Ze současných 311 tis. studentů studujících na vysokých školách mělo téměř 268 tis. (86 %) české státní občanství. Zahraničních studentů, na rozdíl od těch s českým státním občanstvím, stále přibývá. Od začátku století se jejich počet zvýšil 5násobně, většina z nich studuje na vysokých školách sídlících v Praze a v Brně.

Veřejné a soukromé vysoké školy – studenti státního občanství ČR

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Studenti státního občanství ČR¹⁾	40 204	42 899	45 932	46 654	45 379	43 572	42 165	38 720	35 644	33 178
z toho ženy (%)	53,6	54,9	55,7	56,1	55,9	55,9	55,8	55,6	55,4	55,8
z toho v prezenční formě studia (%)	72,7	70,4	69,7	70,5	71,9	74,1	75,0	75,6	75,4	74,9
v tom podle typu studijního programu (%):										
bakalářský	63,2	64,8	65,1	65,0	64,4	63,9	62,9	61,6	60,6	59,0
magisterský	16,6	12,1	9,7	8,7	8,3	8,0	7,9	8,2	8,4	8,6
magisterský navazující	14,8	17,8	20,2	21,4	22,4	23,1	24,1	24,9	25,1	26,3
doktorský	6,6	6,3	6,2	6,0	5,9	5,9	6,0	6,3	6,7	6,9
v tom ve věku (%):										
do 19 let	9,0	8,5	8,1	7,9	7,0	7,3	6,9	5,9	6,2	6,6
20–24 let	58,8	57,8	57,6	58,2	60,1	61,9	62,4	63,4	62,0	60,7
25–29 let	16,0	15,6	15,3	15,7	15,8	15,4	16,0	16,8	18,0	18,9
30 a více let	16,2	18,1	18,9	18,2	17,1	15,4	14,8	13,8	13,8	13,8

¹⁾ s bydlištěm v kraji; ve fyzických osobách, tj. každý student je uveden jen jednou, celkový počet studentů tak nemusí souhlasit se součty za jednotlivé typy studijních programů

Na rozdíl od ostatních typů škol jsou k dispozici regionální data o vysokoškolských studentech/absolventech nejen z pohledu podle místa výuky, ale i podle bydliště studentů. V následujícím textu bude pozornost soustředěna na **vysokoškolské studenty/absolventy státního občanství ČR podle bydliště**. Studenti s trvalým bydlištěm v Moravskoslezském kraji se k 31. 12. 2016 (33,2 tis. studentů, z toho na veřejných 31,8 tis. a na soukromých 1,4 tis.) podíleli 12,4 % na celkovém počtu studentů veřejných a soukromých vysokých škol v ČR. Vývoj počtu studentů v kraji kopíroval vývoj v celé ČR. Od začátku století, kdy jich studovalo 25,5 tis., se jejich počet až doku 2010 zvyšoval, tehdy dosáhl maxima 46,7 tis. (42,9 tis. na veřejných a 3,8 tis. na soukromých VŠ). Od té doby se počet studentů bydlících v kraji snížil o 29 %. Ve stejném období poklesl počet studentů v České republice o čtvrtinu.

Podíl žen na celkovém počtu studentů vysokých škol s bydlištěm v kraji mírně rostl, v posledních letech se pohyboval mezi 55 a 56 %, což bylo mírně pod republikovým průměrem. Rozdílné zastoupení žen v kraji panovalo v rámci jednotlivých studijních programů. Studenty bakalářských programů tvořily ženy z 55 %, magisterských z 67 %, magisterských navazujících z 57 % a doktorských ze 43 %.

Tři čtvrtiny studentů bydlících v kraji volilo prezenční formu studia, jejich podíl je v porovnání s celostátními údaji mírně nadprůměrný (+0,9 p. b. v roce 2016). Nejvíce studentů bylo vždy zapsáno na bakalářské studijní programy, jejich podíl na celkovém počtu studentů nicméně v posledních letech klesal. Rovněž se snižoval podíl studentů v magisterských programech a to na úkor studentů v navazujících magisterských programech. V roce 2016 tak studovalo v bakalářských programech 59 % studentů, v magisterských necelých 9 %, v magisterských navazujících 26 % a v doktorských programech 7 % studentů.

Téměř tři pětiny moravskoslezských vysokoškoláků byla ve věku 20–24 let, jejich podíl v posledních dvou letech mírně oslabil, přesto byl v roce 2016 o 2,0 p. b. vyšší v porovnání s republikovým průměrem. V posledních deseti letech se mezi studenty poněkud zvýšil podíl věkové skupiny 25–29 let, naproti tomu ubývá mladších 20 let a 30letých a starších.

Ke konci roku 2016 studovali obyvatelé kraje na 26 veřejných a 36 soukromých vysokých školách v ČR. Nejvíce jich studovalo na Vysoké škole báňské – Technické univerzitě Ostrava (26,6 %), Ostravské univerzitě v Ostravě (19,2 %), Univerzitě Palackého v Olomouci (11,2 %), Slezské univerzitě v Opavě (10,6 %), Masarykově univerzitě (7,7 %), Vysokém učení technickém v Brně (5,4 %) a Univerzitě Karlově v Praze (4,6 %); ze soukromých vysokých škol na Vysoké škole podnikání a práva, a. s. (1,5 %).

Nejvíce 11,2 tis. studentů státního občanství ČR s trvalým bydlištěm v Moravskoslezském kraji dokončilo vysokoškolská studia v roce 2012. V posledních čtyřech letech vzhledem k úbytku studentů jejich počty klesají, takže v roce 2016 dokončilo svá studia necelých 8,8 tis. absolventů (o 22 % méně než v roce 2012).

Mezi absolventy bylo stejně jako v případě studentů více žen než mužů, jejich podíl však dosahoval ještě vyšších hodnot cca 60 %. Tyto výsledky vypovídají o tom, že ženy jsou na rozdíl od svých mužských protějšků svědomitější a započaté studium častěji dokončí. Většina absolventů studovala prezenční formou studia. Podíl absolventů distančních a kombinovaných forem studia na celkovém počtu absolventů v posledních deseti letech osciloval mezi 21 a 31 %.

Veřejné a soukromé vysoké školy – absolventi státního občanství ČR

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Absolventi státního občanství ČR¹⁾	7 841	8 862	9 498	10 505	10 960	11 200	10 741	10 315	9 382	8 750
z toho ženy (%)	56,6	56,8	60,1	60,3	61,6	61,6	60,7	60,8	61,1	59,9
z toho v prezenční formě studia (%)	79,4	77,6	74,5	71,8	70,1	69,4	74,4	73,5	76,4	77,3
v tom podle typu studijního programu (%):										
bakalářský	53,4	54,0	57,0	57,8	58,7	57,8	57,5	55,6	54,3	54,0
magisterský	29,7	22,8	12,9	9,4	7,0	6,1	5,4	5,7	5,4	6,0
magisterský navazující	14,2	20,6	27,8	31,0	32,4	33,9	34,8	36,5	37,8	37,4
doktorský	2,8	2,7	2,4	2,0	2,1	2,3	2,4	2,4	2,6	2,6

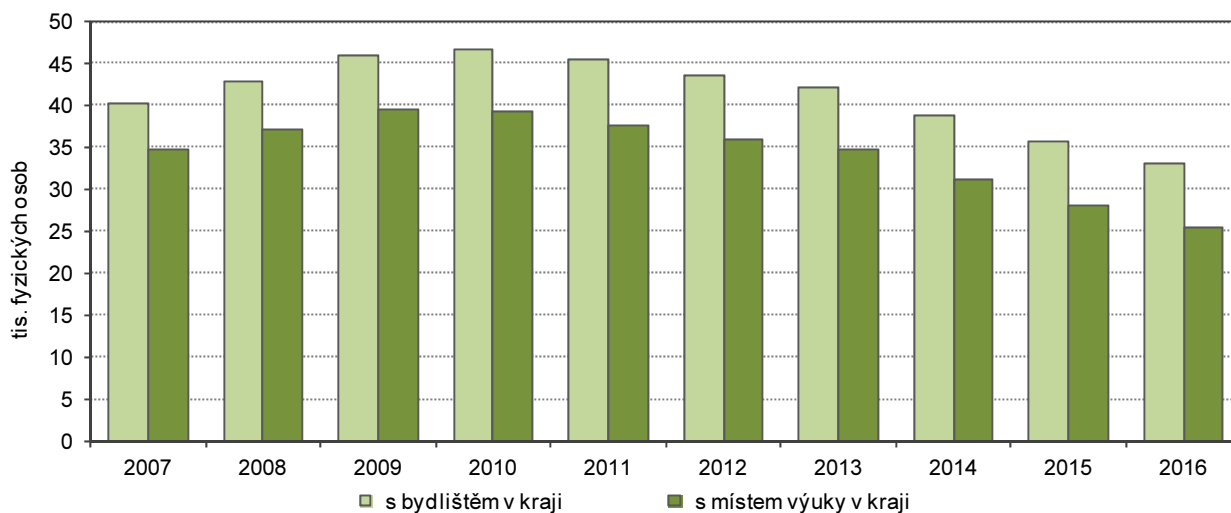
¹⁾ s bydlištěm v kraji; ve fyzických osobách, tj. každý absolvent je uveden jen jednou, celkový počet absolventů tak nemusí souhlasit se součty za jednotlivé typy studijních programů

Jak bylo dříve v textu avizováno, statistiky nabízejí také údaje podle místa výuky. V roce 2001 studovalo na vysokých školách v Moravskoslezském kraji více než 22 tis. studentů, z toho cca 2 % tvořili cizinci. Nejvíce studentů docházelo na vysoké školy v kraji v letech 2009 a 2010, kdy jejich počty dosáhly cca 41,5 tis., a podíl cizinců činil přes 5 %. Od té doby se počet studujících v kraji snížil o třetinu, přičemž počet cizích

státních příslušníků zůstal konstantní kolem 2 tis., takže se jejich podíl zvýšil na 7 %. Nejvyšší počet studentů státního občanství ČR s bydlištěm v kraji byl zaznamenán v roce 2010, počet studentů s místem výuky v kraji až o rok později.

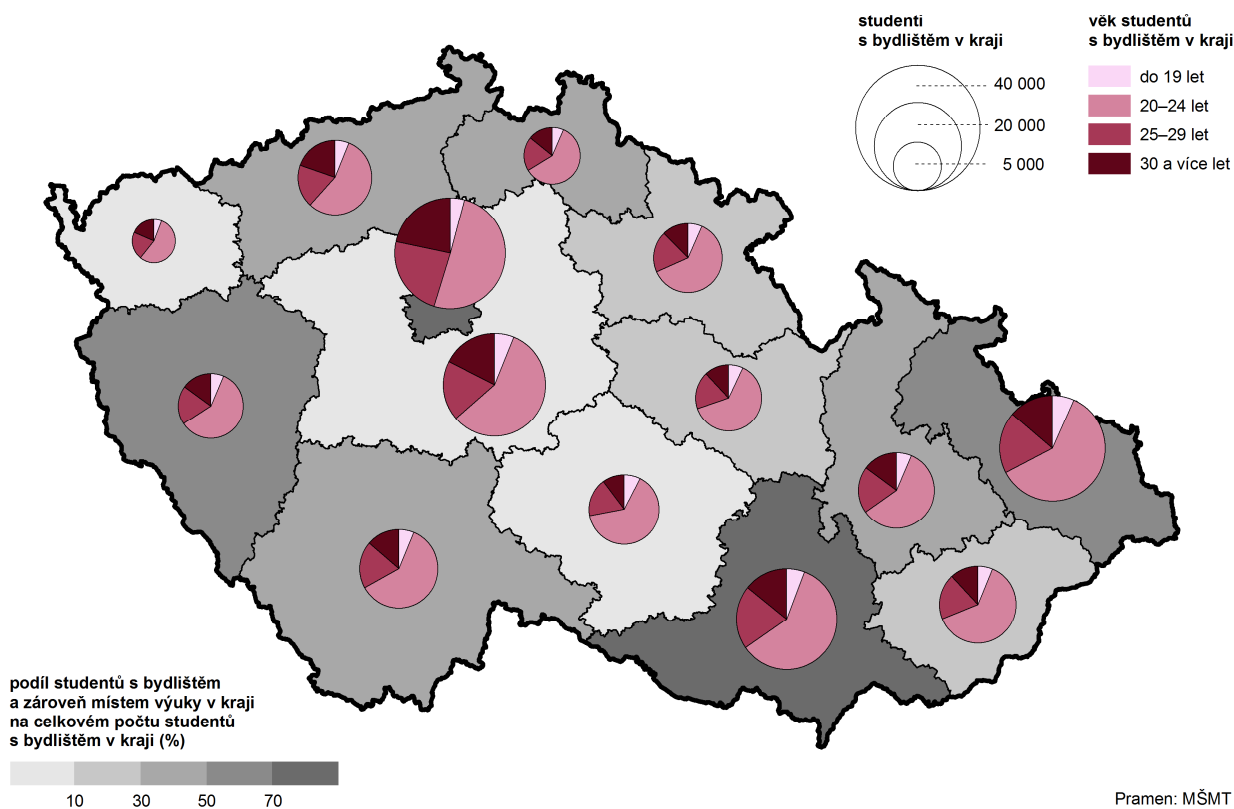
Studenti veřejných a soukromých vysokých škol (státního občanství ČR) v Moravskoslezském kraji

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Pouze ve 3 krajích převažoval počet studentů státního občanství ČR s místem výuky v kraji nad počtem vysokoškolských studentů bydlicích v příslušném kraji (Hl. m. Praha, Jihomoravský a Olomoucký kraj). Mezi kraji byly i značné rozdíly v tom, jak vysoký podíl ze studentů bydlicích v kraji studovalo na soukromých vysokých školách v ČR. Při celostátním průměru 9,5 % byl podíl v Moravskoslezském kraji hodnotou 4,2 % druhý nejnižší.

Studenti veřejných a soukromých vysokých škol (státního občanství ČR) podle krajů k 31. 12. 2016

Ze studentů se státním občanstvím ČR, kteří měli trvalé bydliště v Moravskoslezském kraji, jich přímo v kraji studovaly necelé tři pětiny – 58,3 % (údaj ke konci roku 2016) – což je mezi kraji třetí nejvyšší podíl. Ještě vyšších hodnot dosáhl tento ukazatel díky široké nabídce vysokých škol v Hl. m. Praze (87,5 %) a Jihomoravském kraji (76,0 %). Na opačné straně stály kraje Středočeský (3,3 %), Vysočina (8,7 %) a Karlovarský (9,6 %).

Domovy mládeže, internáty, stravovací zařízení

Mezi školská ubytovací zařízení se řadí i **domovy mládeže a internáty**. Obě tyto instituce poskytují žákům ubytování, výchovně vzdělávací činnost a zajišťují stravování. V kraji bylo ve školním roce 2016/17 celkem 32 domovů mládeže s 3 004 lůžky. Většina těchto domovů byla součástí některé střední školy, pouze dvě zařízení s 234 lůžky byla samostatná s právní subjektivitou. Ubytovací kapacita zařízení je dostatečná. Celkově bylo k 31. 10. 2016 ubytováno 1 861 žáků a studentů, z nich 88,1 % tvořili žáci středních škol. Dalších 99 lůžek bylo v kraji k dispozici ve 4 internátech. V nich bylo ubytováno 63 žáků (z toho 82,5 % žáků základních škol). Internáty primárně slouží pro ubytování zdravotně postižených osob, což v Moravskoslezském kraji bylo 100% splněno.

Školní stravování zajišťovalo ve školním roce 2016/17 v kraji 820 zařízení, z toho bylo 60 % jídelen, ve kterých bylo jídlo i vařeno. Z celkového počtu 182,8 tis. strávníků (k 31. 10. 2016) jich 78 % tvořily děti, žáci a studenti, 12 % pracovníci škol a školských zařízení a 10 % ostatní strávníci. Zatímco v mateřských školách se účastnily stravování všechny děti (až na výjimky se zdravotními důvody), žáků základních škol se ve školních jídelnách stravovalo 76 %, v nižších ročnících středních škol 78 % žáků, na středních školách 46 % žáků denního studia, v konzervatořích 70 % žáků denního studia a na vyšších odborných školách jen 29 % studentů denního studia. Od republikového průměru se nejvíce lišily podíly stravujících se žáků základních a středních škol, které byly v kraji o cca 10 p. b. nižší.

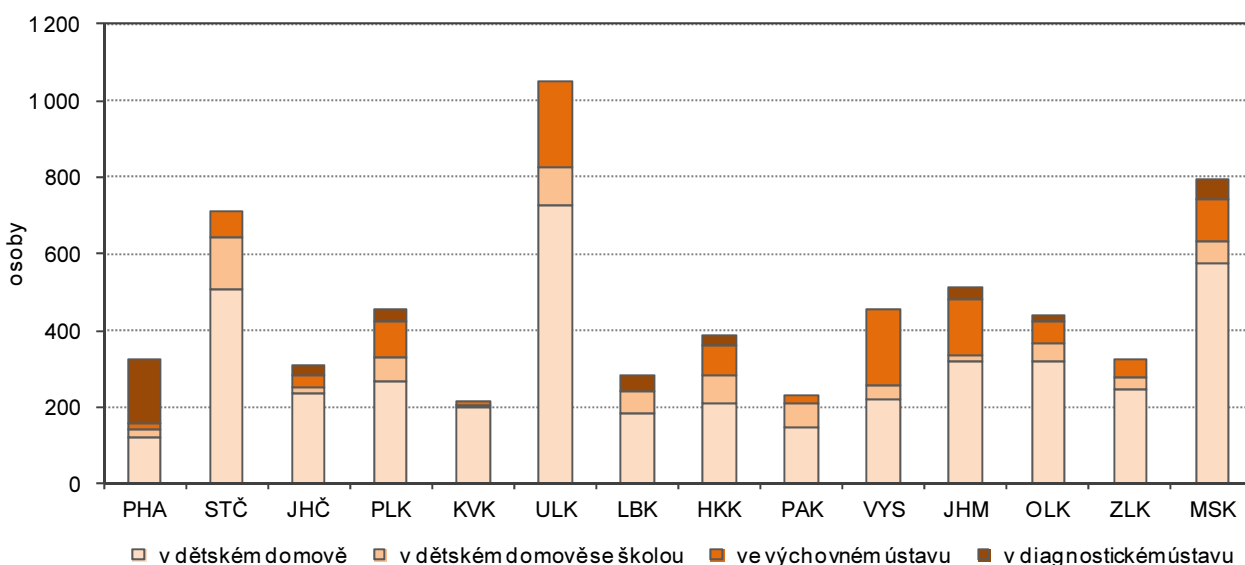
Zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy

Školskými zařízeními pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy jsou diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou a výchovný ústav. Zařízení poskytují péči, kterou dětem jinak poskytují osoby odpovědné za výchovu, a sice dětem s nařízenou ústavní výchovou či s uloženou ochrannou výchovou a dětem, u nichž bylo nařízeno předběžné opatření.

V Moravskoslezském kraji bylo k 31. 10. 2016 celkem 25 zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy s 934 lůžky. V tomto počtu je zahrnuto 18 dětských domovů s 673 lůžky, 3 dětské domovy se školou s 63 lůžky, 2 výchovné ústavy se 122 lůžky a 2 diagnostické ústavy se 76 lůžky. V porovnání s rokem 2007 se počet dětských domovů snížil o čtyři a cca 100 lůžek, naopak přibýly všechny tři dětské domovy se školou.

Děti a mládež v zařízeních pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy podle krajů ve školním roce 2016/17

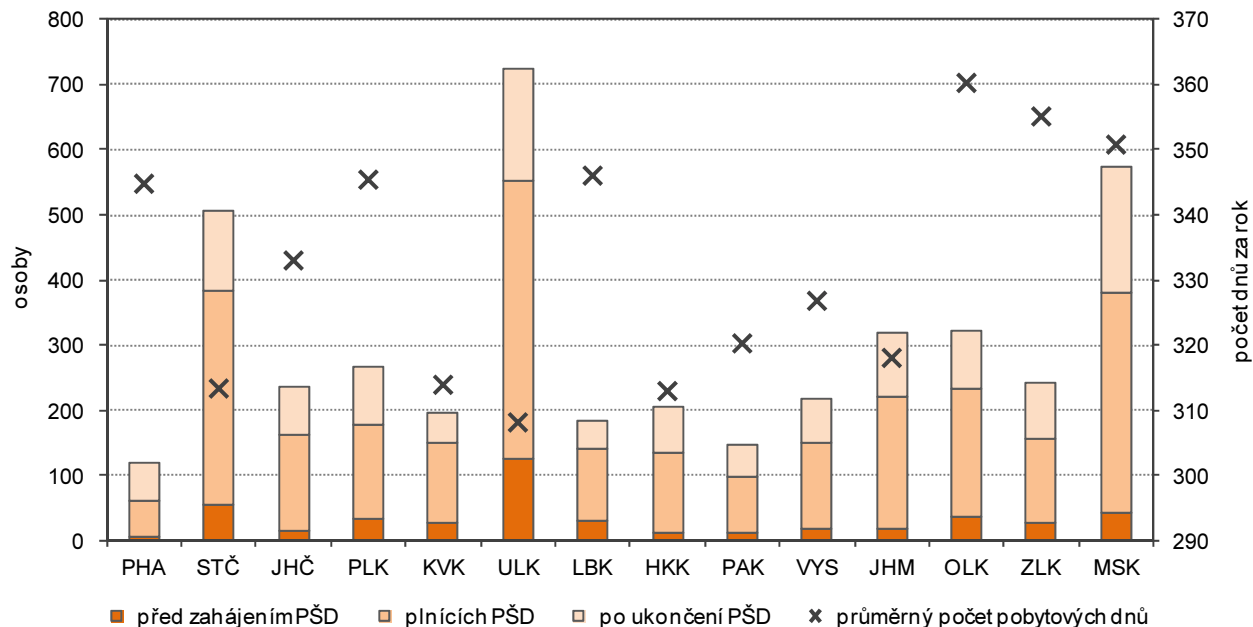
Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Celkem bylo k 31. 10. 2016 v kraji v zařízeních ústavní a ochranné výchovy 797 dětí a mládeže, což byl po Ústeckém kraji druhý nejvyšší počet v mezikrajském srovnání. Nějakým druhem postižení byla poznamenána polovina dětí umístěných v těchto zařízeních, nejčastěji šlo o mentální postižení, závažné či extrémní poruchy chování či závažné poruchy učení.

Děti a mládež v dětských domovech podle vztahu k povinné školní docházce (PŠD) a kraji ve školním roce 2016/17

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Cca 72 % z dětí umístěných v zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy pobývalo v dětských domovech. Jejich účelem je zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, které nemají závažné poruchy chování. V dětských domovech převažovaly děti plnící povinnou školní docházku – z celkových 575 dětí cca tři pětiny (336 dětí). Děti před zahájením povinné školní docházky bylo 44 (z toho 38 tříletých a starších) a zbývajících 195 zde žijících mladých lidí již ukončilo povinnou školní docházku (z nich 124 ve věku 15–17 let a 71 osmnáctiletých a starších). Většina ubytovaných s ukončenou povinnou školní docházkou navštěvovala střední školy (92 %) či vyšší odborné a vysoké školy (5 %).

